

Megjelenik minden héten négyszer: t. i. a Jelenkor vasárnap, kedden és csütörtökön; a Társalkodó pedig pénteken, mindegyik minden ízben egyegy iven. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiado tulajdonosnál ura utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba a kívánt példányok iránt csupán a bécsi es. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetésnyí főlvetetik 's pontosan és jutányosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyarország és Erdély. (Ideiglenes hivatal rendszertése, Kinevezések és előléptetések, Országgyűlés: kerületi tanácskozások a városrendezési választványi munkálat tárgyában főrendi ülés: Előlegetés; különféle indítványok főlírás a bankjegyek és felelős kormány érdekében).
Külföld. (Franciaország; a francia köztársaság fejlődése, ideiglenes kormány.)
Értesítő.

MAGYARORSZÁG és ERDELY.

Ócs. 's ap. kir. felsége a kir. kincstárra szállott szent annai uradalomban ideiglenes egy ügyési állomást 600 pfrt évi fizetéssel, 80 pozsonyi mérő kétszeres, 104 pozs. m. zab, 288 mázsa széna, 6 szekér szalma, és 30 öl tüzfából álló élelmi díjjal föllállítani méltóztatott.

A nm. m. kir. udv. kamara Szlavó József előléptetése által ürességbe jött fogalmazói tisztségre Deresényi László kir. bányagyakornokot; a kebelbeli számvétségnél megüritült ingrossistaságra Tuvicsák József a kassai kam. igazgatóságánál volt járulnokot és ahuszi kamarai tisztartóságánál megüritült kulcsárságra Steiger Zsigmond tisztartósági inokot alkalmazá. —Végre Tomasi Józsefet nagymarosi erdőszenlész saját kérelmére hasonló minőségben Visegrádra, és Mocsáry János teplicskai erdőszenlész ugyancsak saját kérelmére 's hasonló minőségben Nagymarosra tétettek át.

ORSZÁGGYÜLÉS.

Febr. 23kán 61. kerül. ülés. Elnökök: Somsics Pál és Mán József Baranya és Mármaros követei; jegyző: Szentkirályi M., tárgy: városi ügy. Elnök: Ha jól vette ki a többséget a 49. §. a) b) c) pontjai tegnap elfogadtattak, Veszprém indítványá pedig, hogy a vár. képviselők magyarul tudni tartozzanak, elvetetteti. Tolnay (Zala): Nem tudja miként kerülhetett ki figyelmét: de nem emlékezik a veszprémi indítvány elvetésére. De ha elvetnék is a veszprémit, legalább időhatárt szabjanak, mialatt a képviselők magyarul tudni tartozzanak. Ezt előterjeszteni kötelessége volt, mert hol alkotvány és nemzetiség erősítéséről van szó, ott közönyösen viselnie magát nem szabad. Elnök: Határozzanak a rendek az indítvány fölött. Egyhangulag viszonzotatott: „marad a szerkezet”. Jegyző olvassa a d), e), 's f) pontokat. Egyedül Debreczen követe akar a 'sból azon kifejezést, miként írni olvasni nem tudó egyed képviselővé nem választathatik, kivéven a jelenlegi polgárokat, kihagyni — nehogy az által az utókor előtt megbélyegezessenek, mintha írni olvasni sem tudnának. (Maradjon!) 50. 51. §§ra semmi észrevétel. 52. §. Debreczen az esküförmába ígtattatni követelék, hogy a képviselő a város szabályai megtartására is esküdjék. Somsics. Ezen kifejezésben az: „ország törvényeit megtartom és tehetségeimhez képest megőrzöm” a „megtartom szó hagyassék ki, mert arra nemcsak a képviselő, de a hazának minden polgára köteles. Elfogadtatott. Olvassatik az 53. 54. §§. egyszersem olvassatik a borsodi indítványnak ide vonatkozó szakasza, mely szerint a szerkezetnél kevesebb képviselő lehetne a városokban. Szemere B. Mult országgyűlésen a képviselők számában nem lehetett e két tábla között sokáig megállapodás. Mert igaz, hogy a számban is van fontosság, bár a választás garantíja inkább a nyilvánosságban 's a választás közvettsége és választók minőségében fekszik. Véleménye szerint, mivel a választványi szerkezetnél fogva kivált nagy városban igen megszorodhatnak a képviselők száma, nehogy a főrendek ettől félve a munkálatot megakasszák, javasolt ajánlatát jobban cselhoz vezetéseket tartja, mely kevesebb képviselőt ad. Szentkirályi M. Mult országgyűlésen a főrendek nem egyeztek a választók számába, mert az indirect választás is indítválvéven, a képviselők egyuttal választók is lettek volna, 's különösen a tanácskozók sokaságától féltek, de miután az egyenes választás elfogadtatott, a képviselők, mint tanácskozó testület kevesebbre szállittatva a számon fonakadni nem fognak. Hogy mindazáltal a főrendek hozzájárulásáról biztosak legyünk, szóló szívesen elfogadja a borsodi módosítványt. (Elfogadjuk!) Kubicza: (Trencsén) Ó a képviselést igen fontosnak tartván, nem szeretné levés számhoz kötni. Különösen nagyobb városban az ellenörködés nagyobb számot igényel, például Pesten a borsodi módosítvány szerint egyegy tisztviselőre alig jutna 3 képviselő, pedig az ellenörködés ennyi számmal nem sokatigér. Számtól a városokban félni nem lehet, mert nem kortestömég járuland itten a tanácskozashoz, hanem értelmes, esendes polgárok: annál fogva pártolja a szerkezetet. Lukács: (Temesm.) Alkalmast a borsodi nyert többséget, de küldöji kívánatát is előadja, kik maximumul meg akarják állapítani, hogy a képviselők száma kis városban 60, középbén 120, nagyban 300nál több ne lehessen. Szintay: (Bereg) Küldöji a képviseletet szélesb alapnak lenni kívánván a borsodinál minimumul kis vá-

rosban 60 képviselőt ajánlanak. Szavazást sürgetnek. Végre szavazás alá bocsátatván a kérdés, a borsodi módosítvány nyert többséget, melyre szavaztak: Soprony, Liptó, Hont, Veszprém, Baranya, Esztergam, Mosony, Pest, Tolna, Árva, Bács, Turóc, Pozsega, Verőcze, Szerém, Sáros, Ung, Gömör, Borsod, Heves, Torna, Ugocsa, Csongrád, Békés, Csánád, Temes, Torontál, Krassó, Horvátország, egyházi rend, Jászkerület, Hajdu városok. — Bars, Somogy nem voltak jelen. (Az elfogadott módosítványt jövő ülésnél közlendjük.) Jegyző olvassa az 55. §t. (Tovább!) 56. §. (marad!) Az 57. §. némi vitát idézett elé. Kőrmöcz vár. belé kívánva téteti, hogy mint ez időig az ausztriai örökös tartományok hatóságai is közvetlen levelezhessen a tanács. (Magában értetik!) Bónis: A föllírási jogot a tanács kezéből kivenni o-hajtaná, hogy vele egyedül a közgyűlés élhessen, mert különben a föllírás nem a városi község kifolyása leend. (Helyeslés a városi köv. részéről). Szentkirályi. A tanácsból a jogot elvenni nem lehet, mert közigazgatás ügyében jöhetnek oly parancsok, melyek halasztást nem tűnnek, ezek iránt pedig kell a tanácsnak föllírási joggal bírnia, különben az adminisztratio késleltetnék. Egyebütt ha valami a közgyűlés tárgyaiból kimaradt volna, annak helyére oda ígtattatják a rendek. Bónis: Adminisztratív kérdésekben am birjontehát föllírási joggal a tanács is; de közjogiakban a gyűlés legyen a repraesentatio joga, nehogy a tanács is élvén vele, a sérelmés is közönöz föllíratot terjeszzen föl. A sztalos: (Mármaros) Nem tudja, miért van a tanács elköltöztve a municipiumtól. Méltán aggodhatik azon, hogy majd a mindig együttülő testület absorbeálja a municipiumot. Szerinte minden ügy a közgyűlés előtt tárgyalandó, mely aztán egyes tisztviselőkre bizza a végrehajtást.

Szentkirályi. Ugy látszik Mármaros követe az egyedi adminisztratiohoz ragaszkodik, mely öszszzevágóbb és gyorsabb ugyan a testületnél, de ezzel egybekötni nem lehet, mert különben mindennapra levén adminisztratiohoz tartozó ügy, a közgyűlésnek éven át folyvást együtt kellene ülnie, mely esetben a közgyűlés tanácsosa aljasulván aligha néhánytól látogatnának, mi azon czéltől ejtenék el a rendeket, melyet a közgyűlés behozatalával elérni igyekszünk, hogy t. i. a közügyek iránt minden polgár érdekekkel viseltesék. Ha tehát egyedi kezelést akarunk, akkor például a polgármestert bízzák meg az igazgatással egy mint egyedül 's nem mint a közgyűlés tagját. Ennélfogva minden apró folyamodás nem tartozhatik a közgyűlés tárgyai közé, ha csak annak méltóságát lerontani nincs szándokukban. (Maradjon a szerkezet.) Bónis. Tehát csakugyan nem különböztetik az igazgatási tárgyakban és közjogi kérdésekben kitillessen a föllírási jogot a polgáry. Ez csakugyan figyelmet érdemel, 's szorosan megkülönböztetendő. Szemere. A 89. §. c) pontja alatt a 97. §ban elmondatik, mi tartozik a tanácshoz, mi a közgyűléshez. Bónis. Legalább tehát történjék hivatkozás e helyütt a 89. §. c) pontjára. Szentkirályi. Ha már alább specifice rendelkezünk, itten a hivatkozás is fölösleges. (Maradjon!) Olvassatik az 58. §. 59. §. semmi észrevétel. Jegyző olvassa a 60. §t. Szemere (Borsod) A felelősséget kívánva behozni a városba, de úgy, hogy a tanács eszméjét is meghagyja. Testület, mely 10—12 tagból áll, másként mindenért nem vonható felelősségre, ha csak mint a veszőcsomó egyes számai egymástól elszedve, különkülön egyesek nem vonatnak kérdésre. Nehogy tehát valamely tag a felelősség elől a testület bő köpenye alá bújhassék, úgy vélnék a felelősséget eszközölhetőnek, ha a jegyzőkönyvbe minden tanács tag külön beigtattatná szavazatát. Ekként a tag a tanácsból nem különíti el magát és mégis lesz felelősség. Szentkirályi. Nem bánja, ha elfogadják a javaslatot, de véleménye szerint azon nehézség fordul elő, hogy ha minden legkisebb tárgy fölött beigtattják az egyes szavazatokat, nem jegyzőkönyv, hanem terjedelmes naplő-vezetésre lesz szükség, mi megint igen sokidőt fölemésztené. Ó tehát csak azt kívánja, hogy a szavazat jegyzőkönyvbe akkor vezetessék, ha az illetőnek az egyedi felelősség érdekében állván, kívánja külön votumával magáról elhárítani a felelősséget. Egyebütt elég biztosítéknak tartja a tanácsnok hatáskörének körülírását, a képviselő fő ellenörködését 's a jegyzőkönyvnek előterjesztését. Az egyedi felelősség leginkább megkívántatik a számadási és pénzkezelési ügyekben. Szemere. Felelősségi eszméje szerint sem kellene minden apróság fölötti szavazatokat jegyzőkönyvbe ígtatni: azért odahajlandó módosítani indítványát, hogy csak az illető tag kívánatára vezetessék jegyzőkönyvbe a szavazat. Lónyay M. (Bereg). A felelősséget akarjuk mindannyian; de a

mint Pest megjegygyé, csakugyan sok nehézséggel járna az, ha minden kis dolognál be kellene ígtatni a szavazatokat: azonban nem mindig és csupán pénzmanipulatió nál forog az illetőnek érdekében a separatum votum beigtatása. Azért szerinte, mihelyt valamely tag lényegesnek tartja kisebbségben maradását, mindannyiszor vagy egyszerű szavazatát beirtathatja jegyzőkönyvbe, vagy pedig motivált nyilatkozatát oda mellékelheti. Somsics. Akarják a rendek a borsodit? (Igen!) Csász (Nagybánya). Pártolja a borsodi indítványt, mert az, mire czélok, eddigis gyakorlatban volt. Egyedül még azt kívánja, hogy a kisebbségben maradt vagy tüstint vagy pedig a jegyzőkönyv hitelesítésekor ígtattassa be szavazatát, nehogy csak midón factióknak lát az ügy iránt támadni, hogy a felelősség alól kibujhassék, — később a pártolt ügyben ellenszavazatot nyujthasson be. Szentkirályi: Éscsak a szavazás ígtattassék be, ne egyszermind a nyilatkozat, mert ez esetben a jegyzőkönyv merő disertatiókkal telnek meg. A sztalos. E rendeletet elvileg nem pártolhatja, miután a tanács eszméjének is ellene van. De kerdészónok, lesz e tanácsban anyi erő, hogy midón a kormány kísérletül törvénytelen parancsot ad ki, megtundó a tanács erejét, — lesz e, kéri, az egyesekben anyi erő, hogy a külön szavazatot jegyzőkönyvbe ígtattatni merjék? Ó azt mondja nem, és így a felelősség sem érend senkit, mivel az egész testület félelemből egyre szavazand. — Bernáth: Az ítéletek hozatásuk napján levén jegyzőkönyvbe irandók, ha a szavazatok beigtatása a jegyzőkönyv 3adnap hitelesítésére halasztatik, vagy az ítélet fölebbezése lesz lehetlenítve, vagy pedig a felelősség kijátszva. Szentkirályi: A separatum votum nem a törvénytiszteletre, csak a tanácsülésre tartozik. — És ebben lón megnyugvás. — A 60ik § után tehát új Sul e módosítvány nyomán következő fog a javaslatban állani: **A tanács üléseinek jegyzőkönyvében azok, kik a hozott határozat ellen nyilatkoztak, ha a határozat hozatala előtt ellenszavazatot világoosan kijelentettek, szavazatukat különösen följegyezhetik; különben ha felelősség esete állandó, minden szavazatjoggal bíró jelen voltak egyenlően fogják viselni a felelet terheit.**

Jegyző olvassa az elnökségről szóló 61. §t. Bónis (Szabolcs). E §. az elnök jogai közé sorozván a gyűlés elosztását, az az önkénynek tág kaput nyit. Emlékezteti a rendeket, mennyi zavarnak lón a hazában oka az elnöki elosztás; többnyire a kormány érdekében használták fel a jogot. Igy történt ez az 1830. évi országgyűlésen is, midón a személynök az országgyűlést elosztá; így Hontban, midón a gyűlés még megsem kezdett. Igaz, hogy a §. végén van, hogy másnap folytattassék a tanácskozás: de ki nem tudja, hogy egy éj alatt sok történhetik meg, sok olyan, minek az előtti napon létesíthetése az elnök alkalmasnak nem találta az ülés megtartását. Részéről e 'shoz nem járulhat. Babarczy. (Csongrád). Ha az elnöktől a jogot elveszik, több rendtelenség leend, mint ha meghagyták volna, mert a rendellenkedő rész sohasem kívánja az elosztást, még akkor sem, ha az ingerültség oly fokra hágott, melyben több tanácskozni nem lehet. És mi csilapítja le ez esetben a kedélyeket, ha az elnök el nem oszthatja az ülést. Ne tegyenek föl az elnökről oly sok rosszat, bízzák reá a jogot, hisz ha vele visszaél, sokkal süttöbb reá a közvélemény kárhozható szava, mint a rendellenkedőkre, kik ezzel ingerültségökben nem sokat örödnék. Pártolja a §t. Kubicza. Az elnök a jogával úgy élhetne, hogy míg a többséget nem devalválta, mindig határozat nélkül oszlatná el az ülést: 's így abban, hogy másnap az ülés folytatni fog, semmi garancia nincsen a visszaélések meggátálása ellen. Papszász L. (Bihar). Az elnök mindig nagy hatású szokott lenni, sok egyedül rendelkezhetik: azért ezek által könnyen oda vihetné a dolgot, hogy rendtelenség támadjon, csak hogy ürügöt nyerjen a gyűlés elosztására. Egyebütt is, ha a megyei életre tekintünk, a mi rossz abban találtatik, mind az elnöki székéből áradt reánk. E tekintetek is már oda vezetnek, hogy nem lehetünk eléggé ovatosak, nehogy a városi gyűlések fölött is az elnök zsarnokoskodhassék. Mindenesetre korlátozásról kell gondoskodni különösen, hogy a gyűlés elosztása ne tartozzék jogai közé. Szentkirályi. Erti miért félnek az elnök e jogától, mert mindig a megyei elnökség legeg legeszeim előtt, ki egy éj alatt részére hódítja a többséget. Ez a megyében, hol a gyűlés tagjai egy éj alatt megszorodhatók, történhetik: de a városban másnap is ugyanazon határozott számú képviselők jelenlén meg, nem könnyű az elnöknek, sőt majd lehetlen egy éj alatt megfordítania a többséget. Aztán ha az elnöktől elveszik az elosztás jogát, kit ruháznak föl ezzel? a gyűlést? hogy vitáznak a fölött, vajjon elosztható e az ülés? Rendes esetekben adminisztratív ügyek tárgyalásakor illy elosztástól félni sem lehet: csak közjogi kérdéseknél fordulhatna elő, hogy az elnök, többsége nem levén, eloszlassa az ülést. Szerinte tehát úgy volna a §. módosítandó: hogy, míg a tanácskozás be nem fejeztetett, a többség megegyezése nélkül az elnök el nem oszthatja az ülést. (Közhelyeslés). Somsics. Megelégesznek ezzel? (Meg meg!) Papszász L. A gyűlés elosztása rendesen akkor történik meg, midón az ingerültség igen nagy, már pedig ha a többség megegyezése kívántatnék, akkor még nagyobb lenne az ingerültség; és hogy ilyenkor a tanácskozás lehetlen, tudja ex

praxi. Igenis ex praxi, midőn Hontban illy alkalommal a kisebbség kövel is dobálta a tanácskozákat. Tegyenek föl az elnökökben annyi morális becsületérzést, hogy nem oszlatja el helyes ok nélkül az ülést, különben, ha ezt föl nem teszik, akármennyi törvényvel korlátozzák is az elnököt, mégis eloszlattja az ülést. Tapasztalásból beszél. Pártolja a szerkezetet. Somsics. Azok aggodalma, kik a módosítványt akarják, azon hibás nézetből ered, hogy mindig a megyei élet van szemük előtt. Előtte a városjövője más, itt közbizalom emberei ülve együtt, a zavaroktól, eloszlattól nem tart. Ő sem attól nem fél, ha módosítatik a S, sem ha megmarad a szerkezet. A szta. Ő az elnöknek semmi jogairól tudomással nem bír, szerinte csak kötelességei lehetnek. Egyébiránt az elnök nem ingerültség miatt oszlatja el az ülést, hanem mivel többsége nincsen. Szóló tehát kívánja, addig ne oszljon el a gyűlés, míg a fölvetett tárgya be nem végeztetett. (Több oldalról: „ez lehetetlen!”) Szentiványi (Gömör). Ha biztosítva volna, hogy királyi polgármester nem elnökölend, nem volna az elnöki hatalom ellen; de így kötelességévé lón a féltékenység, mert az elnök nem csupán ingerültség miatt oszlatja el a gyűlést, hanem — vegyük csak a képnek más oldalát — többnyire azért, mert nincsen többségök. Világos példa a honti esemény, hol az elnök még kezdete előtt eloszlattja a gyűlést, pedig akkor csak nem lehetett még a gyűlésen rendeltetés, míg megsemmisítetett az: tehát íme! más oka volt az eloszlattásnak. Csongrádnak felelve — pártolja a pesti módosítványt. Bernáth (Ung). Királyi városban a gyűlésen a nemhasonló fül az elnökben uralkodót teszünk. Csongrád szerint a többség rakoncátlanok; pedig ha az elnökök tetteit lajstromozzuk, legtöbbször részükön volna a szilajkodás. Szóló az elnöknek egyéj jogot nem adhat, mint szavazásnál a döntő szavazatot. Olgay a Titusz (Pozsony). Az országgyűlési hallgatóság rendezésének szövegéhez már hivatkoztak munkára, mely minden további és így a megye rendezésének is előképe levén, ovatosságra szólta bennünket, nehogy valami olyas csuszszék bele, mit a megyéknek nem ohajtanánk. Az elnök becsületességére Hont ajánlata nyomán ne igen támaszkodjunk, mert a becsületesség alatt majd mindenik mást ért, hanem alkossunk határozott törvényt, melynél fogva, ha az elnök visszaélést követ el, rá mondathassék: íme átlépted a törvény határait. Pártolja a pesti módosítványt, a mármarosit pedig lehetlennek tartja. — Túrnböck (Buda) Pesttel tart. Balogh K. (Győr). Midőn a tanácskozás másnap folytatnunk rendeltetik, semmi veszedelmest nem lát az elnök eloszlattási jogában: azért pártolja a szerkezetet. Madarász L. (Somogy). Első ízben szóló az elnök, „h a l l j u k k a l t a l á k o z t a t t”, s folyton tartó éber figyelem kísérvén jelen nyilatkozatát. Ha figyelembe veendik szavait, az elnökség iránti alkotmányos nézeteit, híven ragaszkodva egyuttal küldöji akaratához, kifejezni igyekszik: azt azonban előre megjegyzi, midőn elnökről szól, épen legkevésbé áll szembe előtt a kir. polgármester, minthogy ennek elfogadását küldöji határozottan elleneznie megtagadja neki. Előtte mindig a megyei élet forog. Megyékben is az elnök jogai határozatlanságából eredett majd minden rendtelenség, például megadatott tisztújításoknál a főispánnak kijelölési joga, de a törvény nem határozta meg, kiket kelljen kijelölni, csupán azt rendel meg, hogy az előbbin kívül hármat candidálhasson. Később az alkotmányos élet fejlődésével a rendek is kívántak a jog gyakorlására befolyást, hogy tudniillik az elnök csak azokat jelölhesse ki, kiket a rendek bizalma ajánl. És íme mi történik? az elnök a befolyást megsemmisítendő sokszor katonai hatalommal él — ámbár megyéje azon szerencsés helyzetben van, hogy soha katonai erőt alkotmányos jogai gyakorlásánál nem ismert, elnöke is mindig tisztelettel meghajolt a többség akarata előtt — de azért szóló tud meggyéket, hol az elnök átlépte hivatala határait a gyűlést erőhatalommal is eloszlattja. És mert ezek tények, nem kell é mindent elkövetni, hogy a városi testvér municipiumban az elnök illyeket ne tehesse? Mondatott itten, hogy az elnök erényességében bizzunk. Erényre politikai világban támaszkodni nem lehet. Elnöki székben szép ugyan az erény, e halvány tengeri róza, de eddigi tapasztalás szerint, az elnöki szék épen nem volt lépcső az erényhez. Ez okoskodás folytán Pest é. k. módosítását nem pártolnunk, alkotmányos életben növekedett többségtől félni nem lehet, de nem a kisebbségtől is, mert ámbár a vita folytán a kisebbségnek azon kell kiüzdenie, hogy ő legyen többség: azonban mihelyt szavazás után a törekvése kivételétől elütetett, nincsen egyéb kötelessége, mint az alkotmányos többségnek alávetni magát. — Nem tagadja ugyan, hogy néha a kisebbség is zsarnokoskodhatik, a többség türi a zsarnokoskodást, mint Hontban, de ott, mert ki kell mondania, valahányszor a név Hont előfordul küldöji véleményét, nincsen normalis állapot. Szóló tehát nem akarja az elnök önkényére hagyni a gyűlés eloszlattását, hanem a többségre, mert az nem rakoncátlanok, mint némelyek elhitetni szeretnék, mivel végzést akar: a rakoncátlanság egyedül a kisebbségtől származhatik, vagy elnöki befolyástól, de a kisebbség tartozik a normalis többség előtt, mihelyt azzá nyilvánult, fejt hajtani. Pestet pártolja. (Eljen.) Babarász A. Pest módosítvány ellen a practical kivételenség küzd. Mert kérdi szóló, ha ingerültség van, hogyan experálja az elnök a többséget, meg tudandó, vajjon akarja-e a gyűlés eloszlattását. Általában azon hibás nézet uralkodik itten, mintha mindig az elnök volna az ingerültség oka, egyes esetekben szóló sem tagadja — pedig el kell ismerni, hogy az ingerültségnek okai a tanácskozákat is lehetnek. Szóló midőn a kisebbség rakoncátlanságát említi, koránsem akarja mondani, hogy hát a többség nem rakoncátlanok. Végül ajánlja, hogy aggodalmaik eloszlattására alkossanak oly törvényt, minél fogva az elnök törvénytelenül el ne oszlatassa a tanácskozást, de törvényes esetben tölle se vegyék el a jogot. Azonban ha Pest módosítványt fogadják el, nem akadályozandja a tanácskozást. Paczola J. (Hont), Hunkár (Veszprém), Fodor (Torontál) Schéne szövege még a tárgyhöz egyiket vagy másik részt pártolja, ismételve a már mondottakat. Lónya J. (Bereg) ajánlott még illyféle módosítást: valahányszor az elnök határozás, vagy idő előtt el akarja oszlattani az ülést, azonnal minden vitás nélkül szavazzanak a tanácskozást, vajjon eloszlatték-e vagy sem a gyűlést? Mire Szentkirályi előadja újra indítványát, miszerint míg a főnforgó tárgy fölött be nem végeztetett a tanácskozás, az elnök csak a többség megegyezésével oszlatja el az ülést. Elnök. Elfogadják a

rendek. (Eljen!) Elfogadtatt. Kende. Ha illy esetben a többség maradni akarván az elnök székét odahagyja, ki elnököl? — határozzák el a legöregebb tag. (Eljen!) Szentkirályi. A helyettes elnökről alább leendő szó: a mostani határozat pedig kivétel nélkül mindenikre szól. — Jegyző: olvassa a 62. 63. 64. 65. 66. 67. §§kat, csekélyebb észrevételek mellett meghagytatt a szerkezet szerint. 68. 69. §§. fölött kezdett élénk vita. Tolnay. A hallgatóság kiüzésével hasonló joga volna az elnöknek az eloszlattással. Küldöji e jogot a többség kezébe akarják tenni. A szta. Ő sem akar az elnöknek a hallgatóság korlátozása végett podestai hatalmat adni: pártolja Zalát. Bónis mig saját törvény nincsen, a nyilvánosságot semmi rendezésnek nem adozza föl: pártolja Zalát. Madarász L. (Somogy). Utasítása szerint a nyilvánosság, a szabadság ez egyik palladiumát, sirbólti csendért nem cserélheti el. E jognál fogva pedig a hallgatóság nyilvánosság a csendnek áldozatul esnék. Azonban lehetnek esetek, midőn csakugyan korlátozni kell a hallgatóságot, és azon esetre a 70. §hoz a módosítványt ajánlja, hogy kiüzetté a hallgatóság karzata, — határozon a többség: vajjon folytathatik-e még a tanácskozás a hallgatóság korlátozásában a tulszigorúság sem ajánlatos, mert minden alkotmányos országban egyes jeleit a tetszés, vagynemhelyeslénekadnilehet: azért hogy önkény ne határozasson a hallgatóság kiüzését az elnökre nem bizza, de pártolja Zalát. Babarász J. Nem akarja a hallgatóságot kizárni, mert barátja a nyilvánosságnak, de azt sem szeretné, ha a mult országgyűlési megállapodástól visszalépés történék. A somogyi indítványt nem ellenzi, mert soknak aggodalmát eloszlattja, s biztosít arról, hogy ha az elnök akarná is, mégsem lehet zárt a tanácskozás. Somsics. Ő is barátja a nyilvánosságnak, mert ez garanciája az alkotmányos életnek. Somogyi módosítványhoz szivesen járul, de ép azért a 69. § megmaradhat, mert ha az elnök a hallgatóság kiüzésével helytelenül cselekvék, a gyűlés folytatásának elhatározásával cselekedete kárthatva lesz. Kubicza. Csézszerűbb ha a többség határoz a hallgatóság kiüzése iránt. Szentkirályi. Azok közé tartozik, ki egyesek kezébe korlátlan hatalmat adni nem akar. De jelen esetben az elnöki hatalom korlátozására, hogy annak joga se csontkítassék, legpracticaibb eszköznek ismeri a somogyi módosítványt. A nyilvánosság is megóvatik, mert habár az elnök titkon akarja tanácskozni, a többség ezt akarhatni sem fogja, miután csak a tanácskozás folytatásáról végezhet. Szóló nem lelt illy jót módot a korlátozásra és valóban örül, hogy Somogy ezt indítványozá. Szóló is a többségre akarja bízni a korlátozást, de gondolá, hogyan lehessen oly hallgatóság kiüzése felől tanácskozni, mely beavatkozotta tanácskozásba: de egyébiránt sem szeretné az elnököt a többséggel solidaritásban hozni; sőt azt kívánja, hogy a többség ellenőre legyen. Szentiványi (Gömör). Azon szavakat, hogy „sem helyeslés sem nem helyeslést jeleit adni a hallgatóságnak nem szabad, kihagyatni kívánna, mert ugysem tartható: hanem úgy kívánja módosítani a St. meg helyeslés zavarná a tanácskozás folyamát. A somogyi módosítvány nem biztosítja a nyilvánosságot, mert az elnöknek meghagyná a kiüzést, mit az mindig megtegne, mivel az elnöknek nem nagy sympathiájok van a hallgatóság iránt. Inkább tehát csak a tanácskozó testület tüzze ki a hallgatóságot, ha kell. Bernáth (Ung). Előtte szólót szíve melegebből pártolja, mert reá néve a mult országgyűlési megállapodás nem ok. Elemzi ezután szónok a kiüzéssel milly süjtő ítélet mondatik a hallgatóság fölött, erre hatalmat ő egyesnek nem ad, hanem szomorú kénytelenségéből a testület által kívánja kimondatni. (Többen szavazást sürgetnek.) Kende. Valamit értekezett a világ minden hallgatóságairól, a rákosi és mostani gyűlés közti különbségről: de a folytonos nevetés miatt összefelgőleg nem érthetők meg eloadását. Bónis. Lehelten a törvénynek szigorúságát meghagyni: ám az egyes zavargó hallgatónak kiutasítása illesse az elnököt, de az egész hallgatóság kiharancsolása Zala nyomán a többség legyen. Az elnök jogától ő tart, mert sokszor érdekében levén a titkolózást, ilyenkor az elnök tüstintelne a karzat kiürítésére ürügött. Szatmár követének feleli, hogy az ember természetét siri a sírókkal, nevetni a nevetéssel, így például lehet valami oly nevetéses hogy lehetlen reá nem nevetni, mint épen millyen érdemes követ ur honorificus előadása volt; ha tehát nevetés van, a hallgatóság é ennek oka? Mondák, hogy ha minden nyomon akadályozzuk a munka haladását, nem lesz siker: szóló absolutisticus irányban semmi sikert nem ohajt. Végre a sok vita után Szemeré B. ajánlotta a következő módosítást: „a hallgatóságnak a tanácskozást bármilyen módon megharbitani, vagy megzavarni nem szabad” — azon szók helyébe: „sem helyeslés sem helyben nem hagyás jeleit adni a 68. §ban elfogadtatt. Ezután még az elnöki hatalom ellen A szta. Ő s nyilatkozott röviden. A 69. § körül megállapodás nem történéhvén az ülést, késő levén az idő, eloszlott.

Febr. 24én 62. kerületi ülés. Elnökök: Mán József és Somsics Pál Mármaros és Baranya követei; jegyző: Szentkirályi M. tárgy: városi ügy. Elnök bemutatja a tiszáninneni korona kerület folyamodását a választványi véleményével együtt; bemutatja egyszersmind Somogy megye jelentését, miszerint Szegedy Sándor helyébe követül Madarász László választott meg. (Eljen!) Jegyző a főbbiek elolvasása után, olvassa a tegnapi elfogadott indítványok szerint módosított §§okat. A 71. n. a somogyi módosítvány fogalmazása ellen, indítványt, Madarász L. (Somogy) következőleg szólalt föl: indítványt nem fejezi ki a jegyző által fogalmazott szerkezet, mert szóló távolról sem akarja, hogy nyilvánosság nélkül is lehessen tanácskozni, sőt épen a nyilvánosság biztosítására irányoztatik a módosítvány, mert a hallgatóság eltávolítása után csak azt határozhatja el a többség, folytattassék-e az nap még a tanácskozás, vagy sem? ha folytattatik, teljes nyilvánosság mellett folyhat csupán. Ennyit igazolásul. Somsics P. Szerinte lényegére nézve nem különbözik a szerkezet a módosítványtól. Bónis (Szabolcs) Sem egyiket sem másikat nem fogadja el. Mig a 69. §ba belé nem megy a zalai indítvány, hogy a hallgatósá-

got csak a többség üzhesse ki; addig a somogyihoz szólaní sem lehet. Szentkirályi. A 69 § fölötti vita befejezve nem levén, iránta ő is elmondja véleményét. — Elnök: Elfogadják tehát a rendek a zalait? (Sokan: „e!” sokan: „nem!”) Szentkirályi. A zalai az elnököt solidarissá tenné a többséggel, mit szóló nem ohajt, a somogyiban pedig a többség ellenőrködik az elnök fölött is. Szóló ép ezen elkülönítés barátja, hogy az elnök soha egygyé ne forrhasson a többséggel, hanem a hallgatóság kiharancsolásában határozzon maga, a többség pedig vegye censura alá őt, és cselekedetét. A zalai szerint a többség egygyé tevén magát az elnökkel, senki által a többség korlátozva nem volna, pedig néha arra is van szükség: a somogyi ujabban megértelmezett módosítvány lehetleníti a titkos tanácskozást, mert ha a többség a tanácskozás folytatására szavazand, az ajtó megint kinyitnának, mig a zalai szerint az elnökkel, egygyé forrt többség a hallgatóság kiüzésével kimondaná a tanácskozás titkosságának szükségét. Ne bizzanak annyira a többségben, mert a városi képviselők, kik még eddig a nyilvánosságot nem szokták meg, előbb kifogják üríteni a karzatokat, mint az elnök, kinek oka sincs annyira félni a nyilvánosságtól. Babarász J. Ismétli a tegnapi ez érdemben mondottakat. Bónis. Ő a zalai és somogyi között azon lényeges különbséget látja, hogy amabban a többség határoz, mi előtt a hallgatóság eltávolítotték, emebben pedig csak miután kiüzették. Amaz tehát sor szerint is előbb fogadandó el, és csak azután szólhatni a somogyihoz, mely, ha a zalai elvettetik, célhoz nem vezet. Gábrriel (Abauj). A somogyi őt sem elégti ki, mert utólagos levén, előbb az elnök szigorú ítéletet mond a hallgatóság fölött, és minthogy a hallgatóság érdekelt városi polgárokból álland, azok jogait csorbítja, minél fogva figyelemmel kísérni a tanácskozást nem foghatják. Azért ő a zalait pártolja, mivel több biztosítékot nyújt. Elnök. Szavazzanak tehát a 69 §ra, marad-e a szerkezet, vagy a zalai módosítvány jó-e bele? — A szerkezet nagy szótöbbséggel meghagytatt. Ellene csupán: Abauj, Zemplén, Szatmár, Szabolcs, Gömör, Bihar, Mármaros, Arad, Pozsony, Trencsén, Nógrád, Zala, Liptó, Zólyom, Turópolya szavaztanak. Somogy nem szavazott.

Jegyző olvassa a 70. §. Semmi észrevétel. 71 §. fölötti viták e következők: Bónis. Ha a zalai elfogadtatik, pártolná a somogyi ujab módosítványt, most azonban inkább megnyugtatta őt a jegyzői fogalmazat. Joannovics (Temesv.) Jobban kedve a somogyi a nyilvánosságnak, mert mig a jegyzői fogalmazás a titkos tanácskozást nem zárja ki, addig a somogyi által a többség csak a gyűlés folytatása, vagy szétozlása fölött határozván lehetlenné teszi azt, hogy nyilvánosan ne tanácskozzanak, mivel, ha a gyűlés folytatását akarja a többség, azonnal megnyitnának a terem ajtajai. Bónis. Az ülés folytatása iránti határozat odamagyarhatná az elnök, hogy a többség ezzel kimondá a zárt tanácskozás szükségét. — Ő az elnöknek a hallgatóság kiharancsolására önkényes hatalmat nem adott volna. A szta. Ő s még színét sem akarná annak, hogy nyilvánosság nélkül tanácskozni lehessen: annál fogva pártolja a somogyit. — Schéne belé szövegni szeretné, hogy titkon ne tanácskozhasak. Szemeré B. Igaza van Pestnek, miszerint a többséggel solidarissálni az elnököt nem kell; igaz, hogy a jegyzői szerkezet a titkos tanácskozás lehetőségét nem zárja ki; de az is igaz, hogy a somogyi ujab módosítványt az elnök oda magyarázhatná, miként a többség titkos ülést határozott a folytatás kimondása által, annál fogva kielégítőbb módosítványt ajánl, minél fogva az egész 71 § így hangzanék: *Kiürítettén pedig a hallgatóság helye, a többség fogja elhatározni, vajjon azon tárgy fölött, mely a kitérőkre alkalmas szolgalt, még azon nap a tanácskozás, demindig csak a nyilvános a n. folytatassék-e vagy sem?* Köz helyesléssel elfogadtatt.

Paczola J.: elfogadtattván a borsodi indítvány, a tanácskozás folytatásának elhatározatásakor tehát megint bemennek a hallgatók. De hát ha megint lármáznak? ekkor folyjon titkon a tanácskozás? Szentkirályi: Nem is hiszi, hogy városban illy extrémítások forduljanak elő. Sőt az elnök karzatkiürítési jogát sem gyakorlandja, merthisz az előbb szóba jövő csendőrtisztek a rend-fentartásra ügyelvén, megelőzik az elnöki demonstrációt: és nincsen is egyéb oka, hogy meghagyoék az elnököt e jog birtokában, mint az, hogy a másik tábla igen fél a nyilvánosságtól. — Olvassa a 72. §t. Bónis (Szabolcs): E' sből azon szavak: „az elnök az napon eloszlottnak jelentvén az ülést” kihagyandók, mert a gyűlést csak a többség oszlathatja el, mint főnebb rendeltetett, 2) kihagyandó, hogy az elnök a közkereset megindítását a zavargók ellen megrendeli, mivel a kereset a gyűlés alatt tétethetik föl, ha pedig eloszlott, gyűlésen kívül az elnök önkényének tág kapu nyitnának. Babarász J.: Inconsequentia volna, hogy a 69. §ban az elnök kiürithetvén a karzatokat, ha néhány rendetlenkedő kimenni nem akarna, az eloszlattás kérdéséről a hallgatóság jelenlétében itéljen a többség az elnök fölött: az joga lerontása volna, s tekintélye csökkenésére vezetne. Gábrriel (Abauj): Nem barátkozhatik meg

azzal, hogy a közzétett a kereset föltételére az elnök utasítsa. Mi a városra jelen törvények által a municipium jótékony-ságát terjeszteni szándokozunk:— emlékezteti a rendeket! a megyében milly küzdelmeknek sikerült kivívnia, hogy a megactiozás csak a tanácsközök többségét illesse, pedig ha a tulságos jog a városi elnöknek megadatik, a municipium fölé emeljük a központi hivatalnok uralkodást, melynek épen ellensúlyozására szükséges a municipium. **Bónis:** Ismételve sürgeti a kihagyást. **Madarász L. (Somogy): A' 69 §.** az elnöknek adta ugyan a karzatok kiüríthetése a jogot, de innen koránsem következik, hogy az elosztási jog is övé legyen. Másutt is, például az apróbb német statusokban, melyek pedig az alkotványnak csak színezetével bírnak, az elnök ugyan eltávolíthatja a hallgatóságot, de jövő perczen tüstint megnyitnak a terem ajtai, és a gyűlés-elosztásról szó sincs. A' hallgatóság kizárása iránt annak jelenlétében tanácsközöni nem lehet, azért adatik meg a' elnöknek a' kiürítési jog; de egészen más fordulatot ad a' elnöknek az, midőn a' gyűlés elosztásáról van szó, ettől minden egyesnek önkénye távol tartatik, 's a' föltét csak a' tábla többsége hozhat határozást. Mert nézzük csak practice, Ha az elosztás az elnökön fordulna meg: illy esetben mindig fölbérelhetne **10—12** olly hallgatót, kik az elnöki fölszólításra sem hagynák oda a' teremtet, — ez in thesi megengedendő, ki áll jót, hogy az valóságban nem történendik meg? és így ürügye volna a' gyűlés elosztására. Nem a' jó elnökre alkotunk mi törvényt, erre szükség nincsen: de a' törvényhozónak mindig föl kell tenni a' legrosszabb esetet. — **Mi a' közkereset alá vonhatást illeti:** azt ő nem hogy egyes emberre nem bizza, sőt az érdekelt testület kezeibe sem adná, mert a' szenvedélyében elmerült ember igen hajlandó sértettnek érezni magát, 's a' sértőt tüstint perbe fogatja: a' sértett pedig a' sértett fél igazságosan soha ki nem mondhatja, hanem csak egy független testület. És koránsem az elnök, ki épen magát érezi sértettnek, mivel parancsának a' hallgatóság nem engedett. — **Tudjuk tapasztalásból, milly veszélyes jog a' megactiozás, 's elmeri mondani, bizonyos czélokért a' városiak nagyobb része megactioztatnék,** mert az actiozásnak is megvan a' maga hatása, mint hazánkban elég példa tanúsítja. — **Szentkirályi M.: A' 69. §.** szerint az elnök kiürítheti a' karzatokat: de hát ha nem engedelmessé a' hallgatóság? azon esetre jelen § rendelete, miszerint az elnök eloszlathatja az ülést, sanctio volt. Nem mondja szóló, hogy e' § legjobb 's hogy változás alá nem eshetik, de annyi csakugyan igaz marad, miszerint törvényt sanctio nélkül alkotni semmitsem ér, mint nálunk több példa bizonyítja már. E' § előtt az elnök elosztási joggal bírt, de miután a' rendek ezt elvevék tőle, persze, hogy más sanctióról kell gondoskodnunk. **Babarczy:** Néemely ellene fölhozottakat vizonczáfolgatván, folytatolag így szól: **Ő** nem foghatja meg sanctio nélkül a' törvényt hogy fogatosították, ha az elnök el nem oszlatja a' háborgó hallgatóság engedelmessége esetében a' gyűlést. Mindig csak elnöki önkényről beszélnek, holott jelen esetben, midőn előbb a' törvényt fölvastatja és csak azután oszlatja el a' gyűlést, önkényeskednie nem lehet. Azt is fölhozák, hogy az elnök fölbérelhetne **10—12** egyedet a' hallg. közül, kik szavára sem mozdulnának helyből, csak hogy az elnöknek ürügye lehessen a' gyűlést elosztani, de kérdiszónok, hát a' többség nem teheti azt, csak hogy nullificálja az elnököt? Kéri szóló a' rendeket, ne legyenek törvényalkotásánál bizodalmatlanok, ne nehezsék meg ez által is az eredményhez jutást, nehogy a' kormányban viszont bizalmatlanság támadjon, hogy az ügynek a' nyilvánosság árt, 's a' törvényjavaslat ugyanúgy ébresztve benne, oda vigye a' dolgot, hova senki sem szeretné közülni. **Paczolay:** Ha az elnök a' hallgatóság kiűzésére erőhatalommal ruháztatik föl, akkor a' **72. §** nem levén szükség, a' gyűlést sem oszlatja el. **Szemeré Bertalan:** Jelen alakjában a' § nem maradhat, sőt szükségtelen is, mert **1)** e' rendelet rendkívüli esetre vonatkozik, miről szóló a' törvényben említett sem kíván, nem hiszi pedig, hogy normalis állapotban olly zavarok keletkeznek, minők e' § alkalmazását szükségessé tennék, **2)** ha áll is a' tény — melyet e' § föltételez, az eszköz nem célravezető, mert a' képviselő testület méltóságával ellenkezik, hogy, ha a' hallgatóság a' teremből mozdulni nem akar, ő hagyja oda a' teremtet, **3)** gyűlöletes az elnöknek azon joga vagy kötelessége, hogy a' zavargókat fölírassa, még gyűlöletesb pedig, sőt önkényre vezető, hogy kereset alá vonassa a' följegyzetteket. Ezeknél fogvást szóló ugy vélné kiegyenlíthetőnek a' dolgot, — miszerint az engedelmekedő hallgatóság eltávolítása csendőrtiszt által teljesíthetők. Ez mind az elnök jogát menten hagyja, mind a' testület méltóságát megőrizi. — **E' módosítvány közhelyességgel elfogadtatván a' 72. §** így hangzik: **Ha a' hallgatóság a' 70. § esetében az elnök szavának engedni, és a' teremtet elhagyni nem akarná, annak eltávolítása a' 73. §-ban említett csendőrtisztek által eszközölhetik.**

34ik orsz. főrendi ülés, elnök: nádor ó fens., tárgy: a' honosítás folytatása. **Nádor ó fens. A' főrendi táblának** néemely tagjai u. m. Lonovics József, Sztankovics János

és gr. Eszterházy Kázmér az országos választványokba ki-neveztetvén, magokat fölmentetni kérik; helyökbe tehát ezeket nevezem: a' naplóbiráló választványhoz Fogarassy Mihály, és Bezeredy Miklós czimzetes püspököket, az élelmezési vállhoz gr. Zichy Dom. és a' sérelmi vállhoz id. gr. Eszterházy Mihályt.

A' tegnap tárgyalás alá vett javaslat föltötti tanácskozás folytatásául b. Vay Miklós: A' második fejezet az elsővel váhailan kapcsolatban áll — ennek is a' már tegnap föllállított elvek nyomán kell átírdomírtania, 's azért részletesen e' fejezetről nem szól. A' 3ik fejezetet illetőleg úgy van meggyőződve, hogy a' szó teljes értelmében vett külföldiek föltételében rendelkezni szükségtelen. Szóló tehát nem bocsátkozván több részletbe, fölszólítani kívánna a' rreket, hogy e' fejezet kirekesztőleg a' megtelepedettek jogainak meghatározására szoríttatnék; — és csak a' birtokképeség iránti — de vissza nem ható — intézkedéseket terjesztene ki a' külföldiekre minden kivétel nélkül — fölszólítaná tovább a' rendeket, hogy olly javaslatot készítsenek, miszerint a' gyarmatosítás lehellené nem tétetvén, az illető földbirtokosok külföldi gyarmatosak által is művelhessék földeiket, mert a' kk. javaslata szerint a' gyarmatosítás ollyképen van megalapítva, hogy a' külföldi bár hasznos gyarmatokat nélkülözünk kellene. **B. Vay Lajos: A' rendkijavaslatának sem czímével, sem tartalmával nincs megelégedve. Nincs figyelembe véve a' vallás, az erkölcsiség, sem a' rang, ugy annyira, hogy egy telepedett grófra, vagy báróra, ki a' felelősség nélkül szolgabíróknak complimentirozni nem akarna, könnyen **25** botot rakathatna (általános zugás). A' telepedetteknek csak birtokjogot, a' honosítottaknak pedig hivatalképeséget is ad; törvényhozásbani tetteges részvétet csak az országgyűlés oszthasson. Elfogadja a' rrek absentismusi adó iránti javaslatukat 's pártolja koronaór ó excáját. **A' r. javaslat 30ik §-a,** mely szerint azon idegenek, kik az **1715: 23.** tiltó törvény ellenére földbirtokot vásároltak, azon fölül ha kibecsülthetnek, ezen törvény kihirdetése után mind a' hadi, mind a' házi, mind az országos pénztárba fizetendő adón kívül birtokuk vételi árának százatoli egyet évenként, ez minden évben egygyel szaporítatván mindaddig fizetendnek, mig vagy meghonosultnak, vagy birtokukat végkép eladják. Ezen §-nak visszaható erő tulajdonitatik. **Gr. Teleki L.** Csak akkor volna visszaható ereje ezen törvénynek, ha a' birtokképeségi törvény engedelmével vették volna az illetők földbirtokukat. **De ha különben legszigorubb volna is ezen törvény, hogy vissza ne hathasson, egyedül azoktól függ, kik törvény ellenére jutának földbirtokhoz — miután vagy meghonosulhatnak, vagy eladhatják földeiket, ha ezen föltételek közül egyik sem tetszik, arról mi nem tehetünk. A' rreket pártolja. Úrményi József tolnai főispán. Ezen §-s szerint mind a' régi törvény sanctioja fönnmaradna mind az újabbnak, 's egyéb alól sem szabadulhatnának az illetők.****

Gr. Rádai György: Megengedné azt, mit a' tolnai főispán mondani méltoztatott, ha megmondaná egyszerűs mind azt, miként kell eljárni azok ellen, kik a' tiltó törvény ellenére jutának földek birtokába. **Gr. Andrássy György** sárosi főispán. A' régi törvénynek nem volt sanctioja, elismeri, 's azért czélszerűbb fölcsérélni szükségessé. **Szecsényi Antal:** A' régi törvénynek két sanctioja volt, a' kibecsültes t. i. és adómentesség elvesztése. Ezen két sanctio mellett vették javaikat — ha a' törvény most új sanctiót mondana ki, ennek tagadhatlanul visszaható ereje lenne. **Gr. Haller Sándor. B. Vay Alajosnak felel. A' rreket javaslatában rendet lát, — ugyanis meghatározatván a' honosítás — a' letelepedés föltételeit, ugy a' polgárisodás qualificatioját látja meghatározva. Arranézve, hogy a' szolgabíró a' külföldi gróftot vagy bárót megbotozthatná azt feleli szóló, hogy meglehet, miszerint azon megyében, hol a' báró ur lakik, van ollyen szolgabíró, de ott, hol szóló lakik még a' jobbágyot sem botozzák meg könnyen. Egyébiránt gr. Teleki L. pártolja. **Gr. Teleki L.** Ezen §-nak visszaható ereje csak úgy lenne, ha az ki tilalom ellenre birtokot vett, ezen törvény kihirdetése előtti időről fizetne percentet. Hogy azonban az eddig vett javakról intézkedünk, hisz az nem visszaható, hanem föltétel arra nézve ki olly birtok mellett honosodni akar, ha nem akar, méltán viseli a' törvény súlyát. Hogy csak jövőben veendő javakra vettessék ezen sanctio, ezt nem tartja helyesnek, mert a' jövőben történendő vételeket szigorubb föltételekhez kívánja szabni, mint a' percentizetést.**

Pálffy József, és Siskovics J. verőzei főisp. visszahatót nem lát ben: a' szerkesztet pártolják. **Gr. De la Motte, Almásy Móricz,** koronaór ó excja indítványát. **B. Vay Lajos.** Meggyőződött arról, hogy ezen §-nak helye van, mert a' régi törvény azon sanctioja, mely a' külföldiek által megvett javaktól az adómentességet megtagadja, az idő folyamában a' belöldiekre nézve is érvényessé lón. Most sanctio kell tehát. Pártolja a' rendeket. **Gyürky Pál Krassó főispánja** a' rreket pártolja. **Gr. Cziráky János.** Hogy azok, kik a' törvény ellen cselekedtek, csak magoknak tulajdoníthatják a' következtéseket, ez természetes, de nem kívánja mégis ily-

lyen súlyos adó alá vetni őket, hanem tüzessék ki bizonyos határidő, mely alatt vagy meghonosodni, vagy a' törvény súly alá esni kényteleníttessenek. **Gr. Dessewffy Emil** gr. Cziráky J. módosítását pártolja. **B. Vay Miklós koronaór:** A' visszaható erőt ott látja hogy a' kibecsültes és adófizetés inntentul is fönhagyatván, büntetésként a' régi sanctiókontulterjesztett adófajjal, visszahatólag büntetettnek. **Gr. Cziráky János** indítványát az övével megfőrének találja. **Gr. Pálffy Móricz,** 's gr. Károlyi Eduárd pártolják. **Cziráky J.** indítványát. **Országbíró ó excja:** a' mélt. főrendek csak abban különböznek, hogy a' kérdéses §-ban néemelyek visszahatót látnak, mások nem. Az eszmékre nézve legyünk tisztában. A' ki az előbbi törvény mellett vásárolt, hogy az az előbbi törvény sanctioja által sújtassék, ez helyes, de a' mi ezentul megy, az ollyan sanctio, miről a' vevő akkor midőn jószágát vette bona fide semmit nem tudott. **Gr. Cziráky János** indítványát nem ellenzi azon föltétel alatt, hogy a' határidő, mely alatt a' honosításnak történnie kell, annyi legyen, mely alatt a' honosítás teljesedésbe hozható, 's a' honosítandó teljesítvén a' föltételeket, semmi önkénytől ne függjön. **Koronaór ó excját pártolja. Gr. Cziráky János.** Örömmel járul országbíró ó excja böles nézeteihez 's a' határidő meghatározását a' rreke bizná. **Gr. Pálffy József** nem tudja, mikép fogadtatik el az indítvány, mert az különféleképp magyaráztatott. **B. Vay M.** Ismétli első indítványát — azon értelemben mikint azt országbíró ó excja vette, elfogadja, mint már kijelenté gr. Cziráky János indítványát is — tán fölszólíthatnának a' rendek az iránt is, hogy a' honosítás határidejét aként intézzék el, miszerint az semmi önkénynek alkalmat ne nyújthasson. **Nádor ó fensége** a' főnebbi indítvány mellett a' végzést kimondván az ülést eloszlatja.

Előleges. Martius 1én tartott 67ik kerületi ülésben az elnökség jelenti, hogy Bars követei leköszöntek. Ezután több indítvány jelentett be. **1) Balogh Kornél** a' bécsi nemzeti bank jegyeinek beváltása körül kíván fölírásit intéztetni ó felségéhez, megtudakozandó a' mostani pénzzavar okát. Ez indítványt **Kossuth** is figyelembe ajánlá, mert ugymond a' mai telegraphi sürgőnszerint a' bécsi bank 5 pcentes metalliquei 92re szálltak alá, és ó' pénzviszony tárgyalását mindenek előtt fölvétetni kívánja! **Madarász** is azon okból, hogy ha ollyes ügyben egy szó pendül meg, zsbongástamad az országban, annyira, hogy egy perczet sem veszthetni el — ez indítványnak mindenek föltt elsőbbséget ad. **Somsi Csigen** komoly hanghordozással szinte olly értelemben nyilatkozott melynek tárgyalása martius 3án történendik. **2) Schemé (Heves)** Az epe-mirigy meggátlására előleges intézkedéseket kívánt. **3) Beránth (Ung)** A' népképviselőt iránt teendő indítványát kidolgozásul választványra bizatni kéri. — Ezek után a' táblanapi rendre tárt át és a' városi munkában a' 230ik §-ig haladtak. A' városi követeknek utasítást csak a' választók adhatnak: mely **14** ellenében 32szavazattal fogadtatott el. A' választványi munkálattól azon pont, minél fogva a' helytartó tanács tagjai négygyel szaporítandók volnának a' városi fölügyelés által megszapordandó munkák miatt Madarász fölszólalására kihagyatott, miután szerinte a' helytartó tanács ugy is eléggé hővelkedik tagokban, mert fölsőlegét a' táblához elküldheti Erre nézve **Hunkár** is tón a' tábla kaczaja között néhány multságos észrevételt. — Holnap a' megboldogult felséges Ferenc király halála emlékére gyásznapely levén, ülés nem fog tartatni. **Martius 3án a' 68ik kerületi ülésben Győr megye követének** előlegesen bejelentett indítványa volt tárgyalandó, mi a' termet rendkívüli hallgatósággal tömte meg. Az ülés 10 óra után megnyitvatván **Balogh Kornel** győrmegyei követ előadá indítványát, ajánlva egy alázatos fölírás, melyben megkéretnék ó felsége, hogy a' jelen körülmények között a' nemzet megnyugtatására világosítanó az országgyűlés előtt a' bécsi bank állását minélebb hiteles adatokkal, hogy az ország pénzvizonyait illető habozásából kiszabaduljon. Ezen indítványt **Kossuth** pesti követ hatalmas szónoklásával gyámoltívta ahoz mély olly jobbitványt javasolt csatoltatni, mely a' nemzet politikai állásának a' mostani körülmények közt majd kizárólagos kifolyása. Beszéde olly általános hatást szült, hogy minden szó 's pártkülönbség nélkül annak értelmében határozatott el a' fölírás következő szerkesztésben:

A' legújabb időkben kifejelt események mulasztatlan kötelességül teszik: figyelmünket azokra fordítani, miket felséged uralkodóháza iránti hűségünk, az öszves birodalom iránti törvényes viszonyaink, és hazánk iránti kötelességünk megkíván.

Hisztóriánkra visszatekintve, előttünk áll annak emlékezte: hogy három század óta alkotványos életünket a' kor igényeihez képest nemcsak ki nem fejthettük, sőt leginkább föntartására kelle minden gondjainkat fordítanunk!

Ennek oka: hogy felséged birodalmi kormánya nem levén alkotványos irányu, úgy kormányunk önállásával, mint alkotványos életünkkel öszhangzásban nem lehetett.

Eddig ezen irány csak alkotványosságunk kifejlődését hátráltatta, most ugy látjuk, hogy ha tovább is folytattatik, és a' birodalmi kormány az alkotványossággal öszhangzásba nem hozatik, fölséged trónját és a' pragmatica sanctionál fogva kedvelt kapcsolatokhoz kötött birodalmat elláthatlan következővekbe bonyolíthatja, hazánkra pedig kimondhatlan kárt árasztat.

Felsőged minket reformokra hívott össze; mi régi ohajtásun-

praxi. Igenis ex praxi, midőn Hontban illy alkalommal a kisebbség kövel is dobálta a tanácskozákat. Tegyenek föl az elnöknek annyi morális becsületérzést, hogy nem oszlatja el helyes ok nélkül az ülést, különben, ha ezt föl nem teszik, akár mennyi törvényvel korlátozzák is az elnököt, mégis eloszlatja az ülést. Tapasztalásból beszél. Pártolja a szerkezetet. S o m s i c s. Azok aggodalma, kik a módosítványt akarják, azon hibás nézetből ered, hogy mindig a megyei élet van szemek előtt. Előtte a városjövők, itt közbizalom emberei ülven együtt, a zavaroktól, eloszlatástól nem tart. Ő sem attól nem fél, ha módosítatik a §, sem ha megmarad e szerkezet. A s z t a l o s. Ő az elnöknek semmi jogairól tudomással nem bír, szerinte csak kötelességei lehetnek. Egyébiránt az elnök nem ingerültség miatt oszlatja el az ülést, hanem mivel többsége nincsen. Szólok tehát kívánja, addig ne oszljon el a gyűlés, míg a fölvetett tárgy be nem végeztetett. (Több oldalról: „ez lehetetlen!”) S z e n t i v á n y i (Gömör). Ha biztosítva volna, hogy királyi polgármester nem elnökölend, nem volna az elnöki hatalom ellen; de így kötelességévé lón a féltékenység, mert az elnök nem csupán ingerültség miatt oszlatja el a gyűlést, hanem — vegyék csak a képek más oldalát — többnyire azért, mert nincsen többségük. Világos példa a honti esemény, hol az elnök még kezdete előtt eloszlatá a gyűlést, pedig akkor csak nem lehetett még a gyűlésen rendeltetés, míg megsemmisítetett az: tehát ime! más oka volt az eloszlatásnak. Csongrádnak felelve — pártolja a pesti módosítványt. B e r n á t h (Ung). Királyi városban a gyűlésen a nemhasonlók fölé az elnökben uralkodót teszünk. Csongrád szerint a többség rakoncátlanok; pedig ha az elnökök tetteit lajstromozzuk, legtöbbször részükön volna a szilajkodás. Szólok az elnöknek egyéb jogot nem adhat, mint szavazásnál a döntő szavazatot. O l g y a y T i t u s z (Pozsony). Az országgyűlési határozatosságának szóba hozásakor már hivatkoztak munkára, mely minden további és így a megye rendezésének is előképe levén, ovattosságra szólta bennünket, nehogy valami olyas csuszszék bele, mit a megyéknel nem ohajtanánk. Az elnök becsületességére Hont ajánlata nyomán ne igen támaszkodjunk, mert a becsületérzés alatt majd minden mást ért, hanem alkossunk határozott törvényt, melynek föl, ha az elnök visszaélést követ el, rá mondhatassék: ime átlépted a törvény határait. Pártolja a pesti módosítványt, a mármárosit pedig lehetetlen tartja. — T ü r n b ö c k (Buda) Pesttel tart. B a l o g h K. (Győr). Midőn a tanácskozás másnap folytatattatni rendeltetik, semmi veszedelmet nem lát az elnök elosztási jogában: azért pártolja a szerkezetet. M a d a r á s z László (Somogy). Első ízben szövegeződésként „hallgatóság” találkozik. A folytatott érber figyelemmel kísérvén jelen nyilatkozatát. Ha figyelembe veendik szavait, az elnökség iránti alkotmányos nézeteit, híven ragaszkodva egytaltalkúldói akaratához, kifejtési igyekszik: azt azonban előre megjegyzi, midőn elnökül szöl, épen legkevésbé áll szemek előtt a kir. polgármester, minthogy ennek elfogadását küldőji határozottan elleneznie megtagyá neki. Előtte mindig a megyei élet forog. Megyekben is az elnök jogai határozatlanságából eredett majd minden rendeltetés, például megadatott tisztújításoknál a főispánnak kijelölési joga, de a törvény nem határozta meg, kiket kelljen kijelölni, csupán azt rendel meg, hogy az előbbin kívül hármat candidálhasson. Később az alkotmányos élet fejlődésével a rendek is kívántak e jog gyakorlására befolyást, hogy tudniillik az elnök csak azokat jelölhesse ki, kiket a rendek bizalma ajánl. És ime mi történik? az elnök e befolyást megsemmisítő sokszor katonai hatalommal él — ámbár megyéje azon szerencsés helyzetben van, hogy soha katonai erőt alkotmányos jogai gyakorlatánál nem ismert, elnöke is mindig tisztelettel meghajolt a többség akarata előtt — de azért szölok tud megyeket, hol az elnök átlépte hivatása határait a gyűlést erőhatalommal eloszlatá. És mert ezek tények, nem kell e mindent elkövetni, hogy a városi testvér muniópiumban az elnök illyeket ne tehesen? Mondatott itten, hogy az elnök erényességében bizzunk. Erényre politikai világban támaszkodni nem lehet. Elnöki székből szép ugyan az erény, e halvány tengeri rózsá, de eddigi tapasztalás szerint, az elnöki széket épen nem volt lépés az erényhez. Ez okoskodás folytán Pest ér. k. módosítását nem pártolnilehetlen, alkotmányos életben növekedett többségtől félni nem lehet, de nem a kisebbségtől is, mert ámbár a vita folytán a kisebbségnek azon kell küzdenie, hogy ő legyen többség: azonban mihelyt szavazás után e törekvése kivételül elüthetett, nincsen egyéb kötelessége, mint az alkotmányos többségnek alávetnie magát. — Nem tagadja ugyan, hogy néha a kisebbség is zsarnokoskodhatik, a többség türi e zsarnokoskodást, mint Hontban, de ott, mert ki kell mondania, valahányszor e név Hont előfordul küldőji véleményét, nincsen normalis állapot. Szölok tehát nem akarja az elnök önkényére hagyni a gyűlés elosztását, hanem a többségre, mert az nem rakoncátlanok, mint némelyek elhitetni szeretnék, mivel végzést akar: a rakoncátlanok egyszóval a kisebbségtől származhatik, vagy elnöki befolyástól, de a kisebbség tartozik a normalis többség előtt, mihelyt azzá nyilvánult, fejet hajtani. Pestet pártolja. (Eljen). B a b a r c z y A. Pest módosítványa ellen a practica kivételenség küzd. Mert kérdi szölok, ha ingerültség van, hogyan experálja az elnök a többséget, meg tudandó, vajjon akarja e a gyűlést elosztatását. Általában azon hibás nézet uralkodik itten, mintha mindig az elnök volna az ingerültség oka, egyes esetekben szölok sem tagadja — pedig el kell ismerniök, hogy az ingerültségnek okai a tanácskozákat is lehetnek. Szölok midőn a kisebbség rakoncátlanokását emlité, koránsem akará mondania, hogy hát a többség nem rakoncátlanokodik. Végül ajánlja, hogy aggodalmaik elosztására alkossanak oly törvényt, minél fogva az elnök törvénytelenül ne oszlatassa a tanácskozást, de törvényes esetben töle se vegyék el a jogot. Azonban ha Pest módosítványt fogadják el, nem akadályozandja a tanácskozást. P a c z o l a y (Hont), Hunkár (Veszprém), Fodor (Torontál) S c h n e e szölok még a tárgyhöz egyiket vagy másik részt pártolva, ismételvén a már mondottakat. L ó n y a y M. (Bereg) ajánlott még illyféle módosítást: valahányszor az elnök határozás, vagy idő előtt el akarja oszlatni az ülést, azonnal minden vitás nélkül szavazzanak a tanácskozást, vajjon eloszlássék e vagy sem a gyűlés? Mire S z e n t k i r á l y i előadja újra indítványát, miszerint míg a fönforgó tárgy fölött be nem végeztetett a tanácskozás, az elnök csak a többség megegyezésével oszlathatja el az ülést. Elnök. Elfogadják e a

rendek. (Eljen!) Elfogadtattok. K e n d e. Ha illy esetben a többség maradni akarván az elnök székét odahagyja, ki elnököl? — határozzák eka legöregebb tag. (Eljen!) S z e n t k i r á l y i. A helyettes elnökről alább leendő szó: a mostani határozat pedig kivétel nélkül mindenikre szöl. — J e g y z ő: olvassa a 62. 63. 64. 65. 66. 67. §§kat, csekélyebb észrevételek mellett meghagyattak a szerkezet szerint. 68. 69. §§ fölött kezdett élénkebb vita. T o l n a y. A hallgatóság kiűzésével hasonló joga volna az elnöknek az elosztással. Küldőji e jogot a többség kezébe akarják tenni. A s z t a l o s. Ő sem akar az elnöknek a hallgatóság korlátozása végett podestai hatalmat adni: pártolja Zalát. B ó n i s mig saját törvény nincsen, a nyilvánosságot semmi rendezésnek nem áldozza föl: pártolja Zalát. M a d a r á s z L. (Somogy). Utasítása szerint a nyilvánosság, a szabadság ez egyik palladiumát, sirbolti esendért nem cserélheti el. E jognál fogva pedig a hallgatósági nyilvánosság a esendek áldozatul esnék. Azonban lehetnek esetek, midőn csakugyan korlátozni kell a hallgatóságot, és azon esetre a 70. §hoz e módosítványt ajánlja, hogy kiűritetvén a hallgatóság karzata, — határozzon a többség: vajjon folytathatik e még a tanácskozás. A hallgatóság korlátozásában a tulszigorúság sem ajánlatos, mert minden alkotmányos országban egyes jeleit a tetszés, vagy nem helyesnek adnilehet: ép azért hogy önkény ne határozzon a hallgatóság, kiűzését az elnökre nem bizza, de pártolja Zalát. B a b a r c z y. Nem akarja a hallgatóságot kizárni, mert barátja a nyilvánosság, de azt sem szeretné, ha a mult országgyűlési megállapodástól visszalépés történne. A somogyi indítványt nem ellenzi, mert soknak aggodalmát eloszlatja, s biztosít arról, hogy ha az elnök akarja is, mégsem lehet zárt a tanácskozás. S o m s i c s. Ő is barátja a nyilvánosság, mert ez garantálja az alkotmányos életnek. Somogyi módosítványhoz szívesen járul, de ép azért a 69. § megmaradhat, mert ha az elnök a hallgatóság kiűzésével helytelenül cselekedik, a gyűlés folytatásának elhatározásával eszelekedte kárthatva lesz. K u b i c z a. Csélszerűbb ha a többség határoz a hallgatóság kiűzése iránt. S z e n t k i r á l y i. Azok közé tartozik, ki egyesek kezébe korlátlan hatalmat adni nem akar. De jelen esetben az elnöki hatalom korlátozására, hogy annak joga se csonkítassék, legpracticaibb eszköznek ismeri a somogyi módosítványt. A nyilvánosság is megóvatik, mert habár az elnök titkon akarja tanácskozni, a többség ezt akarhatni sem fogja, miután csak a tanácskozás folytatásáról végezhet. Szölok nem lelt illy jó módot a korlátozásra és valóban örül, hogy Somogy ezt indítványozá. Szölok is a többségre akarja bizoni a korlátozást, de gondóla, hogyan lehessen oly hallgatóság kiűzése fölül tanácskozni, mely beavatkozta tanácskozásba: de egyébiránt sem szeretné az elnököt a többséggel solidaritása hozni; sőt azt kívánja, hogy a többség ellenőre legyen. S z e n t i v á n y i (Gömör). Azon szavakat, hogy „sem helyeslés sem nem helyeslés jeleit adni a hallgatóságnak nem szabad, kihagyatni kívánna, mert úgysem tartható: hanem úgy kívánja módosítani a §t meg helyeslés zavarná a tanácskozás folyamát. A somogyi módosítvány nem biztosítja a nyilvánosságot, mert az elnöknek megtagyá a kiűzést, mit az mindig megtagy, mivel az elnöknek nem nagy sympathiájok van a hallgatóság iránt. Inkább tehát csak a tanácskozó testület izzé ki a hallgatóságot, ha kell. B e r n á t (Ung). Előtte szölok szíve melegebből pártolja, mert reá nézve a mult országgyűlési megállapodás nem ok. Elemzi ezután szölok a kiűzést milly süjtő itélet mondatik a hallgatóság fölött, erre hatalmat ő egyesnek nem ad, hanem szomorú kénytelenségéből a testület által kívánja kimondatni. (Többen szavazást sürgetnek). K e n d e. Valamit értekezett a világ minden hallgatóságairól, a rákos és mostani gyűlés közti különbségről: de a folytonos nevetés miatt összefüggőleg nem érthető meg eloadását. B ó n i s. Lehellen a törvénynek szigorúságát megtagy: ám az egyes zavargó hallgatónak kiutasítása illesse az elnököt, de az egész hallgatóság kiharancsolása Zala nyomán a többség legyen. Az elnök e jogától ő tart, mert sokszor érdekében levén a titkolódzást, illyenkor az elnök tüstint lelne a karzat kiűritésére ürügyöt. Szatmár követének feleli, hogy az ember természete sirni a sirókkal, nevetni a nevetőkkel, így például lehet valami oly nevetéses hogy lehellen reá nem nevetni, mint épen millyen érdemes kövel ur humoristicus előadása volt; ha tehát nevetés van, a hallgatóság e ennek oka? Mondák, hogy ha minden nyomon akadályozzuk e munka haladását, nem lesz siker: szölok absolutisticus irányban semmi sikert nem ohajt. Végre a sok vita után S z e m e r e B. ajánlotta e következő módosítást: „a hallgatóságnak a tanácskozást bármí módon megháborítani, vagy megzavarni nem szabad” — azon szök helyébe: „sem helyeslés sem helyben nem hagyás jeleit adni. Ez a 68. §ban elfogadtattott. Ezután még az elnöki hatalom ellen A s z t a l o s nyilatkozott röviden. A 69. § körül megállapodás nem történhétvén az ülést, késő levén az idő, eloszlott.

Febr. 24én 62. kerületi ülés. Elnökök: Mán József és S o m s i c s Pál Mármaros és Baranya követei; jegyző: Szentkirályi M. tárgy: városi ügy. Elnök bemutatja a tiszáninneni korona kerület folyamodását a választványi véleménynyel együtt; bemutatja egyszersmind Somogy megye jelentését, miszerint Szegedy Sándor helyébe kövétel Madarász László választott meg. (Eljen!) J e g y z ő a fönebbieket elolvasása után, olvassa a tegnapi elfogadott indítványok szerint módosított §§okat. A 71. n. a somogyi módosítvány fogalmazása ellen, indítványzó, M a d a r á s z L. (Somogy) következőleg szölok föl: indítványt nem fejezi ki a jegyző által fogalmazott szerkezet, mert szölok távolról sem akarja, hogy nyilvánosság nélkül is lehessen tanácskozni, sőt épen a nyilvánosság biztosítására irányoztatik a módosítvány, mert a hallgatóság eltávolítása után csak azt határozhatja el a többség, folytattassék e az nap még a tanácskozás, vagy sem? ha folytattatik, teljes nyilvánosság mellett folytathasson. Ennyit igazolásul. S o m s i c s P. Szerinte lényegére nézve nem különbözik a szerkezet e módosítványtól. B ó n i s (Szabolcs) Sem egyiket sem másikat nem fogadja el. Mig a 69. §ba belé nem megy a zalai indítvány, hogy a hallgatóság

got csak a többség üzhesse ki; addig a somogyihoz szölokani sem lehet. Szentkirályi. A 69 § fölötti vita befejezve nem levén, iránta ő is elmondja véleményét. — Elnök: Elfogadják tehát a rendek a zalait? (Sokan: „e!” sokan: „nem!”) Szentkirályi. A zalai az elnököt solidarissá tenné a többséggel, mit szölok nem ohajt, a somogyiban pedig a többség ellenőrködik az elnök fölött is. Szölok ép ezen elkülönítés barátja, hogy az elnök soha egygyé ne forrhasson a többséggel, hanem a hallgatóság kiharancsolásában határozzon maga, a többség pedig vegye censura alá őt, és cselekedetét. A zalai szerint a többség egygyé tevén magát az elnökkel, senki által a többség korlátozva nem volna, pedig néha arra is van szükség: a somogyi ujjában megértelmezett módosítvány lehetleníti a titkos tanácskozást, mert ha a többség a tanácskozás folytatására szavazzand, az ajtók megint kinyitnának, míg a zalai szerint az elnökkel, egygyé forrt többség a hallgatóság kiűzésével kimondaná a tanácskozás titkosságának szükségét. Ne bizzanak annyira a többségben, mert a városi képviselők, kik még eddig a nyilvánosságot nem szokták meg, előbb kifogják üríteni a karzatokat, mint az elnök, kinek oka sincs annyira félni a nyilvánosságtól. B a b a r c z y. Ismétli a tegnap ez érdemben mondottakat. B ó n i s. Ő a zalai és somogyi között azon lényeges különbséget látja, hogy amabban a többség határoz, mi előtt a hallgatóság eltávolítottatik, emebben pedig csak miután kiűzetett. Amaz tehát szerinte is előbb fogadandó el, és csak azután szölokhatni a somogyihoz, mely, ha a zalai elvettetik, ezélhoz nem vezet. G á b r i e l (Abauj). A somogyi őt sem elégti ki, mert utólagos levén, előbb az elnök szölok itéletet mond a hallgatóság fölött, és minthogy a hallgatóság érdekelt városi polgárokból álland, azok jogait csorbítja, minél fogva figyelemmel kísérni a tanácskozást nem foghatják. Azért ő a zalait pártolja, mivel több biztosítékot nyújt. Elnök. Szavazzanak tehát a 69 §ra, marad e a szerkezet, vagy a zalai módosítvány jó e bele? — A szerkezet nagy szölok többséggel meghagyatott. Ellene csupán: Abauj, Zemplén, Szatmár, Szabolcs, Gömör, Bihar, Mármaros, Arad, Pozsony, Trencsén, Nógrád, Zala, Liptó, Zólyom, Turópolya szavaztak. Somogy nem szavazott.

J e g y z ő olvassa a 70. §. Semmi észrevétel. 71 §. fölötti viták e következők: B ó n i s. Ha a zalai elfogadtatik, pártolná a somogyi ujjabb módosítványt, most azonban inkább megnyugtatta őt a jegyzői fogalmazat. J o a n n o v i c s (Temesv.) Jobban kedvez a somogyi a nyilvánosságnak, mert mig a jegyzői fogalmazás a titkos tanácskozást nem zárja ki, addig a somogyi által a többség csak a gyűlés folytatása, vagy szölokossá fölött határozvén lehetlenné teszi azt, hogy nyilvánosan ne tanácskozzanak, mivel, ha a gyűlés folytatását akarja a többség, azonnal megnyitnának a terem ajtaját. B ó n i s. Az ülés folytatása iránti határozatot odamagyarázhatná az elnök, hogy a többség ezzel kimondá a zárt tanácskozás szükségét. — Ő az elnöknek a hallgatóság kiharancsolására önkényes hatalmat nem adott volna. A s z t a l o s Míg szölok sem akarja annak, hogy nyilvánosság nélkül tanácskozni lehessen: annál fogva pártolja a somogyit. — S c h n e e belé szölok szereté, hogy titkon ne tanácskozhassak. S z e m e r e B. Igaza van Pestnek, miszerint a többséggel solidarissámi az elnököt nem kell; igaz, hogy a jegyzői szerkezet a titkos tanácskozás lehetőségét nem zárja ki; de az is igaz, hogy a somogyi ujjabb módosítványt az elnök oda magyarázhatná, miként a többség titkos ülést határozott a folytatás kimondása által, annál fogva kielégítőbb módosítványt ajánl, mellynél fogva az egész 71 § így hangzanék: *Kiűritetvén pedig a hallgatóság helye, a többség fogja elhatározni, vajjon azon tárgy fölött, mely a kitorésekre alkalmas szölok, meg azonnapi tanácskozás, demindig csak nyilvánosan, folytattassék e vagy sem?* Közhelelyessé elfogadtattott.

P a c z o l a y: elfogadtattván a borsodi indítvány, a tanácskozás folytatásának elhatározatásakor tehát megint bemennek a hallgatók. De hát ha megint lármáznak? ekkor folyjon titkon a tanácskozás? S z e n t k i r á l y i: Nem is hiszi, hogy városban illy extrémítások forduljanak elő. Sőt az elnök karzatkiűritési jogát sem gyakorlandja, mert hiszen az előbb szóba jövedő c s e n d ő r t i s z t e k a rend-fentartásra ügyelvén, megelőzik az elnöki demonstratiót: és nincsen is egyéb oka, hogy meghagyók az elnököt e jog birtokában, mint az, hogy a másik tábla igen fél a nyilvánosságtól. — Olvassa a 72. §t. B ó n i s (Szabolcs): E §ból azon szavak: „az elnök az napon elosztottnak jelentvén az ülést” kihagyandók, mert a gyűlést csak a többség oszlathatja el, mint főnebb rendeltetett. 2) kihagyandó, hogy az elnök a közkereset megindítását a zavargók ellen megrendeli, mivel a kereset a gyűlés alatt tethetik föl, ha pedig eloszlott, gyűlésen kívül az elnök önkényének tág kapu nyitnának. B a b a r c z y: Inconsequentia volna, hogy a 69. §ban az elnök kiűritetvén a karzatokat, ha néhány rendetlenkedő kimenni nem akarja, az elosztás kérdéséről a hallgatóság jelenlétében itéljen a többség az elnök fölött: az joga lerontása volna, s tekintélye csökkenésére vezetne. G á b r i e l (Abauj): Nem barátkozhatik meg

azzal, ha sa. Mi a ságát te megyébi actiózás tulságos emeljük ellenszövegsüreg az elnök innen kögyen. M pedig a gyan eltint meg szó sincs tanácsko tési jog; a gyűlés nye távo határozónökön fo 12 oly l a terem lóságban elosztatá szükség a legros azt ő nem ület kez ber igen perbe fo ha ki nem koránsem rancsána lásból, mi bizonyos nék, mert zánkban §. szerint gedelmes miszerint ja szölok de anny nélkül alk ja már. E a rendek gondosko viszonzá sanctio n el nem os esetében elokt jele csak azutá Azt is föll a hall. kö az elnöke nok, hát a köt? Kéris zodalmatl hez jutást madjon, h javaslá g senki sem gátóság k 72. §ra n mere Be ségtelen is miről szölok dig, hogy v e § alkal mellyet e képviselő gátóság a met, 3) gy hogy a za kényre vez zeknél fog — miszeri esendörtis ten hagyja sítvány kö. Ha a hat engedni, tavolításá zölok. 34ik tárgy: a h lának nem

azzal, hogy a közzétett a kereset föltételére az elnök utasítsa. Mi a városra jelen törvények által a municipium jótékony-ságát terjeszteni szándokozunk:— emlékezteti a rendeket! a megyében milly küzdelmeknek sikerült kivívnia, hogy a megactiózás csak a tanácskozási többségét illesse, pedig ha a tulságos jog a városi elnöknek megadatik, a municipium fölé emeljük a központi hivatalnoki uralkodást, mellynek épen ellensúlyozására szükséges a municipium. **Bónis:** Ismétel- vesüregti a kihagyást. **Madarász L. (Somogy): A' 69 §.** az elnöknek adta ugyan a karzatok kiüríthetősére a jogot, de innen koránsem következik, hogy az elosztási jog is övé legyen. Másutt is, például az apróbb német statusokban, mellyek pedig az alkotványnak csak színezetével bírnak, az elnök ugyan eltávolíthatja a hallgatóságot, de jövő perczben tüstint megnyitattak a terem ajtái, és a gyűlés-elosztásról szó sincs. A' hallgatóság kizárataira iránt annak jelenlétében tanácskozni nem lehet, azért adatik meg az elnöknek a kiürítési jog; de egészen más fordulatot ad a dolgnak az, midőn a gyűlés elosztásáról van szó, ettől minden egyesnek önké- nye távol tartatik, 's a föltét csak a tábla többsége hozhat határozást. Mert nézzük csak practice, Ha az elosztás az el- nökön fordulna meg: illy esetben mindig fölbérelhetne **10—12** oly hallgatót, kik az elnöki fölszólításra sem hagynák oda a terem, — ez in thesi megengedendő, ki áll jót, hogy az va- lóságban nem történéndik meg? és így ürügye volna a gyűlés elosztására. Nem a jó elnökre alkotunk mi törvényt, erre szükség nincsen: de a törvényhozónak mindig föl kell tenni a legrosszabb esetet. — Mi a közkereset alá vonhatást illeti: azt nem hogy egyes emberre nem bizza, sőt az érdekelt tes- tület kezeibe sem adná, mert a szenvedélyében elmerült em- ber igen hajlandó sértetnek érezni magát, 's a sértőt tüstint perbe fogatja: a sértést pedig a sértett fél igazságosanso- ha ki nem mondhatja, hanem csak egy független testület. És koránsem az elnök, ki épen magát érezi sértetnek, mivel pa- rancsának a hallgatóság nem engedett. — Tudjuk tapasztal- lásból, milly veszélyes jog a megactiózás, 's elmeri mondani, bizonyos czélokért a városiak nagyobb része megactióztat- nék, mert az actiózásnak is megvan a maga hatása, mint ha- zánkban elég példa tanúsítja. — **Szentkirályi M.: A' 69. §.** szerint az elnök kiürítheti a karzatokat: de hát ha nem en- gedelmeskedik a hallgatóság? azon esetre jelen § rendelete, miszerint az elnök eloszlathatja az ülést, sanctio volt. Nem mon- ja szó, hogy e' § legjobb 's hogy változás alá nem eshetik, de annyi csakugyan igaz marad, miszerint törvényt sanctio nélkül alkotni semmitsem ér, mint nálunk több példa bizonyít- ja már. **E' §** előtt az elnök elosztási joggal birt, de miután a' rendek ezt elvevék tőle, persze, hogy más sanctióról kell gondoskodnunk. **Babarczy:** Némely ellene fölhozottakat viszonczálfogatván, folytatólag így szólt: Ő nem foghatja meg sanctio nélkül a' törvényt hogy foganatosítsatik, ha az elnök el nem oszlathatja a háborgó hallgatóság engedelmessége esetében a gyűlést. Mindig csak elnöki önkényről beszélnek, holott jelen esetben, midőn előbb a' törvényt fölvastatja és csak azután oszlatja el a gyűlést, önkényeskednie nem lehet. Azt is fölhozzák, hogy az elnök fölbérelhetne **10—12** egyedet a' hallg. közül, kik szavára sem mozdulnának helyből, csak hogy az elnöknek ürügye lehessen a gyűlést elosztani, de kérdiszó- nok, hát a' többség nem teheti azt, csak hogy nullificálja az elnök- kőt? Kéri szóla a' rendeket, ne legyenek törvényalkotásánál bi- zodalmatlanok, ne nehezsítsék meg ez által is az eredmény- hez jutást, nehogy a' kormányban viszont bizalmatlanság tá- madjon, hogy az ügynek a nyilvánosság árt, 's a' törvény- javaslat gyanut ébresztve benne, oda vigye a' dolgot, hova senki sem szeretné közülünk. **Paczolay.** Ha az elnök a' hall- gatóság kiűzésére erőhatalommal ruháztatik föl, akkor a' **72. §** ra nem levén szükség, a' gyűlést sem oszlatja el. **Sze- mere Bertalan.** Jelen alakjában a' § nem maradhat, sőt szük- ségtelen is, mert **1)** e' rendelet rendkívüli esetre vonatkozik, miről szóló a' törvényben említett sem kíván, nem hiszi pe- dig, hogy normalis állapotban oly zavarok keletkeznek, minők e' § alkalmazását szükségessé tennék, **2)** ha áll is a' tény — mellyet e' § föltételez, az eszköz nem célravezető, mert a' képviselő testület méltóságával ellenkezik, hogy, ha a' hall- gatóság a' teremből mozdulni nem akar, ó hagyja oda a' tere- met, **3)** gyűléseket az elnöknek azon joga vagy kötelessége, hogy a' zavargókat fölrassa, még gyűléseben pedig, sőt ön- kényre vezető, hogy kereset alá vonassa a' följegyzetteket. E- zeknél fogvást szóló úgy vélné kiegyenlíthetőnek a' dolgot, — miszerint az engedelmekedő hallgatóság eltávolítása csendőrtiszt által teljesíthessék. Ez mind az elnök jogát men- ten hagyja, mind a' testület méltóságát megőrizi. — **E' módo- sítvány közhelyességgel elfogadtatván a' 72. §** így hangzik: **Ha a' hallgatóság a' 70. § esetében az elnök szavának engedni, és a' terem elhagyni nem akarna, annak el- távolítása a' 73. § ban említett csendőrtisztek által eszköz- öltetik.**

34ik orsz. főrendi ülés, elnök: nádor ó fens., tárgy: a' honosítás folytatása. **Nádor ó fens.** A' főrendi táblának némely tagjai u. m. Lonovics József, Sztankovics Já-

nos és gr. Eszterházy Kázmér az országos választványokba ki- nevezetvén, magokat fölmentetni kérik; helyökbe tehát eze- ket nevezem: a' naplóbíró választványhoz Fogarassy Mi- hály, és Bezeredy Miklós ezimzetes püspököket, az élelmezési vállhoz gr. Zichy Dom. és a' sérelmiválhoz id. gr. Eszter- házy Mihályt.

A' tegnap tárgyalás alá vett javaslat föltötti tanácskozás folytatásul b. Vay Miklós: A' második fejezet az elsővel vál- hatlan kapcsolatban áll — ennek is a' már tegnap fölállított elvek nyomán kell átadomiatnia, 's azért részletesen e' fe- jezetről nem szól. A' 3ik fejezetet illetőleg úgy van meggyő- ződve, hogy a' szó teljes értelmében vett külföldi- díekről e' fejezetben rendelkezni szükséges. Szóló tehát nem bocsátkozván több részletbe, fölszólíttatni kívánná a' rket, hogy e' fejezet kirekesztőleg a' megtelepedet- tek jogainak meghatározására szoríttatnék; — és csak a' birtokképeség iránti — de vissza nem ható — intézked- seket terjeszték ki a' külföldiekre minden kivétel nélkül — fölszólítaná tovább a' rendeket, hogy oly javaslatot készit- senek, miszerint a' gyarmatosítás lehetlenné nem tétetvén, az illető földbirtokosok külföldi gyarmatosak által is művel- hessék földeiket, mert a' kk. javaslat szerint a' gyarmatosít- ás olyképen van megalapítva, hogy a' külföldi bár hasznos gyarmatokat nélkülözniük kellene. **B. Vay Lajos.** A' rendek ja- vaslatának sem címével, sem tartalmával nincs megeléged- ve. Nincs ügyembe véve a' vallás, az erkölcsiség, sem a' rang, úgy annyira, hogy egy telepedett grófra, vagy báróra, ki a' felelősség nélkül szolgabíróknak complimentirozni nem akarna, könnyen **25** botot rakathatna (általános zugás). A' telepedetteknek csak birtokjogot, a' honosítottaknak pedig hivatalképeséget is ad; törvényhozásban tetteles részvétet csak az országgyűlés oszthasson. Elfogadja a' rrek absentis- musai adó iránti javaslatukat 's pártolja koronaór ó excáját. A' r. javaslat **30ik §** a, melly szerint azon idegenek, kik az **1715: 23.** tiltó törvény ellenére földbirtokot vásároltak, azon fölül hakibecsülthetnek, ezen törvény kihirdetése után mind a' hadi, mind a' házi, mind az országos pénztárba fizetendő adón kívül birtokuk vételi árának százatoli egyet évenként, ez minden évben egygyel szaporítatván mindaddig fizetendek, míg vagy meghonosultnak, vagy birtokukat végkép eladják. Ezen § nak visszaható erő tulajdonitatik. **Gr. Teleki L.** Csak akkor volna visszaható ereje ezen törvénynek, ha a' birtok- képeségtörvény engedelmevel vették volna az illetők föld- birtokukat. **De ha különben legszigorubb volna is ezen tör- vény, hogy vissza ne hathasson, egyedül azoktól függ, kik törvény ellenére jutának földbirtokhoz — miután vagy meg- honosulhatnak, vagy eladhatják földeiket, ha ezen föltételek közül egyik sem tetszik, arról mi nem tehetünk. A' rket pár- tolja. Ürményi József tolnai főispán. Ezen §. szerint mind a' régi törvény sanctioja fönnmaradna mind az újabbnak, 's egyéb alól sem szabadulhatnának az illetők.**

Gr. Rádai Gy. Deon: Megengedné azt, mit a' tolnai főispán mondani méltoztatott, ha megmondaná egyszer- smind azt, miként kell eljárni azok ellen, kik a' tiltó törvény ellenére jutának földek birtokába. **Gr. Andrássy György** sárosi főispán. A' régi törvénynek nem volt sanctioja, elismeri, 's azért czélszerűbb fölcserélni szükséges. **Szécsen Antal:** A' régi törvénynek két sanctioja volt, a' kibecsülte- tés t. i. és adómentesség elvesztése. Ezen két sanctio mellett vették javaikat — ha a' törvény most új sanctiót mondana ki, ennek tagadhatlanul visszaható ereje lenne. **Gr. Haller Sándor.** **B. Vay Alajosnak** felel. A' rrek javaslatában rendet lát, — ugyanis meghatározatván a' honosítás — a' letelepedés föltételeit, úgy a' polgárisodás qualificatioját látja meghatá- rozva. Arranézve, hogy a' szolgabíró a' külföldi grótot vagy bárót megbotozathatná azt feleli szóló, hogy meg lehet, mi- szerint azon megyében, hol a' báró ur lakik, van ilyen szolgál- bíró, de ott, hol szóló lakik még a' jobbágyot sem botozzák meg könnyen. Egyébiránt gr. Teleki L. pártolja. **Gr. Teleki L.** Ezen § nak visszaható ereje csak úgy lenne, ha az ki tilalom el- lenére birtokot vett, ezen törvény kihirdetése előtti időről fi- zetne percentet. Hogy azonban az eddig vett javakról intéz- kedünk, hisz az nem visszaható, hanem föltétel arra nézve ki illy birtok mellett honosodni akar, ha nem akar, méltán vi- seli a' törvény súlyát. Hogy csak jövőben veendő javakra vettessék ezen sanctio, ezt nem tartja helyesnek, mert a' jö- vőben történéndő vételeket szigorubb föltételekhez kívánja szabni, mint a' percentfizetést.

Pálffy József, és **Siskovics J.** verőzei főisp. vissza- hatást nem lát ben: a' szerkezetet pártolják. **Gr. De la Motte,** Almásy Mór, koronaór ó exoja indítványát. **B. Vay Lajos.** Meggyőződött arról, hogy ezen § nak helye van, mert a' régi törvény azon sanctioja, melly a' külföldiek által meg- vett javaktól az adómentességet megtagadja, az idő folyamán a' belföldiekre nézve is érvényessé lön. Most sanctio kell tehát. Pártolja a' rendeket. **Gyürky Pál** Krassó főis- pánja a' rket pártolja. **Gr. Cziráky János.** Hogy azok, kik a' törvény ellen cselekedtek, csak magoknak tulajdoníthatják a' következtetéseket, ez természetes, de nem kívánja mégis ily-

lyen súlyos adó alá vetni őket, hanem tűzessék ki bizonyos határidő, melly alatt vagy meghonosodni, vagy a' törvény su- lya alá esni kényteleníttessenek. **Gr. Dessewffy Emil** gr. Cziráky J. módosítását pártolja. **B. Vay Miklós** koronaór: A' visszaható erőt ott látja hogy a' kibecsültes és adófizetés inntentul is fönhagyatván, büntetésként a' régi sanctiókontul- terjesztett adófajjal, visszahatólag büntetettnek. **Gr. Cziráky János** indítványát az övével megfőrőnek találja. **Gr. Pálffy Mór,** 's gr. Károlyi Eduárd pártolják gr. Cziráky J. indítvá- nyát. **Országbíró ó exoja:** a' mélt. főrendek csak abban különböznek, hogy a' kérdéses § ban némelyek visszahatót látnak, mások nem. Az eszmékre nézve legyünk tisztában. A' ki az előbbi törvény mellett vásárolt, hogy az az előbbi tör- vény sanctioja által sujtassék, ez helyes, de a' mi ezentul megy, az olyan sanctio, miről a' vevő akkor midőn jószágát vette bona fide semmit nem tudott. **Gr. Cziráky János** indít- ványát nem ellenzi azon föltétel alatt, hogy a' határidő, melly alatt a' honosításnak történnie kell, annyi legyen, melly alatt a' honosítás teljesedésbe hozható, 's a' honosítandó telje- sítvén a' föltételeket, semmi önkényről ne függjön. **Koronaór ó exoja** pártolja. **Gr. Cziráky János.** Örömmel járul or- szágbíró ó exoja böles nézeteihez 's a' határidő meghatáro- zását a' rkre bizná. **Gr. Pálffy József** nem tudja, mikép fog- dadtatik el az indítvány, mert az különféle kép magyaráztatott. **B. Vay M. Ismétli** első indítványát — azon értelemben mi- kint azt országbíró ó exoja vette, elfogadja, mint már kijelen- té gr. Cziráky János indítványát is — tán fölszólíthatnának a' rendek az iránt is, hogy a' honosítás határidejét aként in- tézzék el, miszerint az semmi önkénynek alkalmat ne nyujt- hasson. **Nádor ó fensége** a' főnebbi indítvány mellett a' végzést kimondván az ülést elosztatja.

Előle g es. **Martius 1én** tartatott **67ik** kerületi ülésben az elnökség jelenti, hogy Bars követei leköszöntek. Ezután több indítvány jelentetett be. **1) Balogh Kornél** a' bécsi nemzeti bank jegyeinek beváltása körül kíván fölírast intéztetni ó felsé- géhez, megtudakozandó a' mostani pénzzavar okát. Ez indít- ványt **Kossuth** is figyelembe ajánlá, mert ugymond a' mai telegraphi sürgönyt szerint a' bécsi bank 5 pcentes metalliquei 92re szálltak alá, és ó e' pénzviszony tárgyalását mindenek előtt fölvetni kívánja! **Madarász** is azon okból, hogy ha illyes ügyben egy szó pendül meg, zsigongatmad az ország- ban, annyira, hogy egy perczet sem vesztetni el — ez indít- ványunk mindenek fölött elsőbbséget ad. **Somsi csigen** komoly hanghordozással szinte illy értelemben nyilatkozott melly- nek tárgyalása **Martius 3án** történéndik. **2) Schéné (Heves)** Az epe-mirigy meggyógyására előleges intézkedéseket kívánt. **3) Bereáth (Ung)** A' népképviselőt iránt teendő indítványát kidolgozásul választványra bízati kéri. — Ezek után a' táblanapi rendre tárt át és a' városi munkában a' **230ik §** ig haladtak. A' városi követeknek utasítást csak a' választók adhatnak: melly **14** ellenében **32** szavazattal fogadtatott el. A' választványi mun- kálattól azon pont, minélfogva a' helytartó tanács tagjai négy- gyel szaporítandók volnának a' városi fölügyelés által megsza- porodandó munkák miatt **Madarász** fölszólalására kihagyatott, miután szerinte a' helytartó tanács úgy is eléggé bővelkedik tagokban, mert fölősségét e' táblához elküldheti **Erre** nézve **Hunkár** is tön a' tábla kaczaja között néhány multságos észrevé- telt. — Holnap a' megboldogult felséges **Ferenc király** halála emlékére gyászünnepély levén, ülés nem fog tartatni. **Martius 3án a' 68ik** kerületi ülésben Győr megye követének előlegesen bejelentett indítványa volt tárgyalandó, mi a' termet rendki- vüli hallgatósággal tömte meg. Az ülés **10** óra után megnyit- tatván **Balogh Kornel** győrmegyei követ előadá indítványát, ajánlva egy alázatos fölírast, mellyben megkéretnek ó felsége, hogy a' jelen körülmények között a' nemzet megnyugtására világosítaná fő az országgyűlés előtt a' bécsi bank állását mi- nélelőbb hiteles adatokkal, hogy az ország pénzviszonyait ille- tő habozásából kiszabaduljon. Ezen indítványt **Kossuth** pesti követ hatalmas szónoklásával gyamolítván ahoz még oly job- bitványt javasolt csatoltatni, melly a' nemzet politikai állásá- nak a' mostani körülmények közt majd kizárólagos kifolyása. Beszéde oly általános hatást szült, hogy minden szó 's párt- különbség nélkül annak értelmében határozatott el a' fölírás következő szerkezetben:

A' legujabb időkben kifejlett események mulaszthatlan kö- telességül teszik: figyelmünket azokra fordítani, miket felséged uralkodóháza iránti hűségünk, az özsves birodalom iránti törvé- nyes viszonyaink, és hazánk iránti kötelességünk megkíván.

Hisztóriánkra visszatekintve, előttünk áll annak emlékezete: hogy három század óta alkotványos életünket a' kor igényeihez képest nemesak ki nem fejtettük, sőt leginkább föntartására kelle minden gondjainkat fordítanunk!

Ennek oka: hogy felséged birodalmi kormánya nem levén al- kotványos irányu, úgy kormányunk önállásával, mint alkotvá- nyos életünkkel öszhangzásban nem lehetett.

Eddig ezen irány csak alkotványosságunk kifejlődését hátr- áltatta, most úgy látjuk, hogy ha tovább is folytatattuk, és a' birod- almi kormány az alkotványossággal öszhangzásba nem hozatik, felséged trónját és a' practica sanctio által fogva kedvelt kap- csokkal hozánk kötött birodalmat elláthatlan következtvényekbe bonyolítatja, hazánkra pedig kimondhatlan kárt áraszthat.

Feléged minket reformokra hívott össze; mi régi ohajtás- m-

kat láttuk az által teljesebben, és buzgó készséggel fogtuk a munkához. —

Elhatároztuk: hogy a közös teherviselés alapján a nép közterheiben, mellyekkel a megyei közigazgatást eddig egyedül földözi, osztani fogunk, s az ország új szükségének pótlásáról is hasonló alapon gondoskodandunk.

Elhatároztuk: hogy az urbéri viszonyokból kibontakozást kármentesítéssel összekötve eszközöljük, s ez által a nép és nemesség közti érdekeket kiegyenlítve, hazánk boldogságának gyarapításával folszékesed trónját megiszilárdítjuk.

A katonai élelmezés és szállásolás terheinek megkönnyebbitése gondaink főbbjei közé tartozik.

A királyi városok és szabad kerületek közigazgatási és politikai rendezését halaszthatatlan tárgynak tekintjük, s a népek is politikai jogokban illő részesítésére az időt elérkezettnek véljük.

Hogy földművelésünk, műiparunk, kereskedésünk fölvirágzására sikeres lépések tészenek, hazánk méltán várja.

De alkotmányos életünk is valódi képviselői irányban igényel fejlődést, — szellemi érdekeink a szabadság alapjain alapulást követelnek. — Honvédelmi rendszerünk nemzeti jellemünknek s a honlások különböző osztályai érdekességének alapján gyökeres átalakítást kíván; ez pedig úgy folszékesed királyi széke, mint hazánk bátor léte tekintetéből nem halasztható intézkedést tesz szükségessé.

A magyar közállomány jövedelmeinek és szükségének számbavételét, és felelős kezelés alá vételét tovább nem halaszthatjuk, mert csak így teljesíthetjük azon alkotmányos tisztunket, hogy úgy folszékesed királyi széke, mint hazánk közszükségének és minden jogszerű kötelességeinek fedezéséről sikerrel intézkedhessünk.

Sokban e kérdések közül az örökös tartományokali érdektalálkozás kiegyenlítésének szüksége forog fön, mire önálló nemzeti jogaink, és érdekeink megóvása mellett örömet nyujtunk segédkeznek.

De arról is meg vagyunk győződve, hogy alkotmányos életünk kifejtésére s nemzetünk szellemi és anyagi javára hozandó törvényeink csak az által nyerhetnek életet és valóságot, ha végrehajtásukkal minden más befolyástól független nemzetikormány lesz megbizva, melly a többség alkotmányos elvének legyen felelős kifolyása — s ezért collegialis kormányrendszerünknek magyar felelős minisztériumát átalakítását minden reformaink alapföltételének s lényeges biztosítékának tekintjük.

Ekin fogtuk föl hivatásunkat. — Ezeket folszékeseddel egyetértve ez országgyűlésen szerencsésen megoldani elhatároztuk komoly szándokunk.

Ezt várja tőlünk a haza, ezt várják a nép milliói, ezt sugalja a hűség és ragaszkodás ösztöne, mellyel folszékesed uralkodó háza iránt tántoríthatatlanul viseltetünk; mert meg vagyunk győződve, hogy csak ezek által fektethetjük hazánkban a békét, nyugalmat és bizalmas egyetértést oly szilárd alapra, miszerint azt váratlan esemény-viharok meg ne ingassák s a békének és elégedésnek illő biztosításával szerezhetjük csak meg az erők azon lelkesült összhangzását és gyarapodását, mellyre folszékesed uralkodóháza minden viszonyok között nyugodtan támaszkodhassék.

Amde folszékesed velünk együtt érezni fogja, miként ezeknek eszközzésére béke kell, és kellene zavartalan nyugott viszonyok.

Es e tekintetben lehetetlen aggodalommal nem tapasztalunk a nyugalom bomladosának azon jeleit, mellyek a pragmatika sancciónal fogva velünk egyesült birodalom némely részeiben mutatkoznak; s mellyeknek súlyát a legújabb külső események előreláthatatlan fejleményei sokszerűn növelhetik.

Nem akarjuk folszékesed atyai szívét a bomlados az ama jeleinek részleges fölelmezésével szomorítani; nem a pénzügyi viszonyok tekintetében már is érezhető hatást fejtegetni; de a hűség ösztöne s a rajtuk fekvő felelőség kényszerít kimondani: hogy mi valamint a jelentkező hajok valódi kuffejét, és saját elmaradásunk egyik főokát is a birodalmi kormányrendszer természetében találjuk; ugy erősen meg vagyunk győződve, hogy folszékesed az elkövetkezendő balesemények legbiztosabb óvszerét, hű népeinek legbarátságosabb egyetértését, a monarchia különböző tartományainak legerősebb forrását, s mindezek által folszékesed trónjának s az uralkodó háznak legrendíthetlenebb támasztáiban találandja föl, ha fejedelmi székét minden uralkodói viszonyában a kor szükségéi által multhatlanul igényelt alkotmányos institutiókkal környezendi.

Azonban folszékesed ur! az események isten kezében vannak. Mi bízunk a gondviselés ótalmában, de érezzük a kötelességet gondoskodni, hogy folszékesed hű Magyarországot a bizonytalan jövőnd készületlenül ne lepje meg. E gondoskodás halaszthatatlan kellekeihez számítjuk mi a főnemlített átalakulási kérdéseknek még ez országgyűlésen alkotmányos irányban megoldását, és aggodunk, hogy a szokásos országgyűlési alkudozások és kormányzati tárgyalások collegialis rendszerszerűt hosszadalmasága, a folszékesed atyai szándokának s hazánk méltó várakozásának megfelelő sikert veszélyesen késleltethet.

Es azért a királyi szék iránti tántoríthatlan hűségünk szilárd bizalmával esedezzünk folszékesednek: méltóztassék a fönforgó rendkívüli körülmények tekintetbe vételével is legkegyelmeseb királyi akaratának teljhatalmu organumai, egyszersmind a fönálló törvények szerint hazánk legfőbb kormányzati székének, a magyar királyi helytartótanácsnak tagjai gyanánt, a közigazgatás külön ágainak megfelelő számban, oly egyedeket az országgyűlésre utasítani kik mint a végrehajtó hatalomnak a hozandó törvények szerinti alakban gyakorlására folszékesed kegyelmes bizalmával előlegesen kijelölt alkotmányos organumok — és kiknek, mint illyeneknek, személyes felelőségük alá leszen a törvények végrehajtása is helyezendő — országgyűlési tárgyalásainkban közvetlen részt vegyenek, s folszékesed királyi szándoka iránt az ország rendeit tájékozva, s a kello fölvilágosításokat és kimu-

tatásokat a kormány részéről, különösen a pénzügyi viszonyok tekintetében is megadva, a fönforgó fontos kérdések megoldását oly sikerrel előmozdítsák, miszerint a hozandó üdvös törvények mi hamarabb folszékesed kegyelmes helybenhagyása alá terjesztel-hessenek, s általok a jelen körülmények bármilyen váratlan fordulatának esetére is biztosítva legyen hazánkban a béke, megszilárdítva a bizalmas nyugalom, s ezeknek alapján kifejtendő azon szellemi erő és anyagi tehetség, mellyben folszékesed tántoríthatlan hűségünk mellett a bizonytalan jövőnd minden eseményei között, királyi székének legrendíthetlenebb támasztát fogja föl-találhatni. — Kik egyébiránt stb.

A főrendeknél martius 2án tartott 36ik orsz. ülésben az 1836: 21 t. cikk végrehajtásának mind ez időig lett elmulasztása tárgybani kelt rendi üzenet vitattott. Országbíró öxlja tevő az indítványt, melly szerint a rendi üzenet részletező pontjainak taglalásiba nem bocsátkozván csupán a dolg érdemében megegyezés tekintetéből ajánlja a m. főrendeknek a nádori közbenjárását, hogy — o kegyelmessége szerint — ezen nemzetnek régi pozitív törvényeken alapuló kívánsága mi előbb, s végkép teljesíttessék. Ezen közhelyesléssel fogadott indítványhoz szölk: b. V a y L. gr. S z é c h e n A., gr. B a t h y á n y Lajos gr. T e l e k i Domokos gr. T e l e k i László; midőn is az idő messzire haladván a tárgyalás folytatását elnökölő nádor ő fensége jövő alkalomra halasztá.

KÜLFÖLD.

FRANCZIAORSZÁG. Febr. 23kán délután a dolgok Párisban komoly fordulatot vőnek, két óra után a fegyveres nemzet őrsg egy része a minisztérium ellen nyilatkozván, torlaszok emeltek, mintegy tíz különféle helyen. A tüzelést, ismét megkezdett. Egy rendőrviselet lámpakaróra függesztettek. A st. Cyri növendékek Párisba jőttek. S mi a helyzetet legaggasztóbbá tevő, az volt, hogy a sorkatonaságnak nem volt kedve a nemzetiséggel viaskodni. Mig előbbi nap a küzdés kardra szoritkozék, akkor több helyen csapatosan tüzeltek a katonák. Több nemzetőr a vérontást akadályoztatni buzogván, áldozatai lettek jó szándékuknak. A hatóságörök ugyanis esendzavarókat fogtak el, kiket a nemzetörök, hogy a nép haragja csilapuljon, meg akartak szabadítani. Egy illy heves összecsapás következtében négy nemzetör maradt a küzdéstéren. A városház közelében erős viaskodás támadt. Több nemzetörsgé század hangosan a minisztérium ellen nyilatkozott, kiáltotta: „éljen a reform!” S a marseillaise zengése mellett a nemzetörök idestova jártak a városban s a sorkatonaság ittott kezet fogott velők. Természetes, hogy illy tudósítások a tülleriákban és követkamrában nagy benyomást okoztak. A minisztérium halálítélete ki volt mondva s este a kormány lelépte városszerte tudott. Guizot életét féltették, ha a kamrából palotájába tér vissza. Nagy esportok alakultak s mind a mellett, hogy a palota közelében tetemes haderő vala felállítva, szükségös volt az utcákat, mikén a miniszter visszatérendő vala, folyvást több századdal szabadon tartani. Délutáni 4 órakor Lepelletier utca sarkán Delabourse, zászlóalj főnök a 2ik nemzetörsgé ezredből ellenszegül egy könnyű lovas század általmenetnek. Karddal kezében állt a katona a parancsnok elébe s kiáltá: „Ön nem megy most tovább; a kerület csendes; nincs öné többé szükségünk.” S megjegyzés nélkül távozott a század. Egy más helyütt hat granátos szegé ki a szuronyt, ugy hogy egy század könnyűlovasnak szinte vissza kellett vonulnia, A Louvre téren Crémieux ur, 400 nemzetör s csapat-nép kíséretében a kamrába tart; a nemzetörsgé mindenkép iparkodik véres összecsapást a nép és katonaság közt eltávoztatni. — 5 órakor este, a bonesnouvellesi örállomás lefegyvereztetett. A nép a rendörsgé lak felé vonult az előbbi napon elfogottak megszabadítására. A nemzetörök már néhány foglyot a 3dik kerületi városháznál folszabadítottak, du Temple utcában hét nemzetör esett el a hatóságörök kezei alatt, melly esemény nagy ingerültséget okozott ama kerületben. S a nép csak a minisztérium bukásával csilapult le. Délutáni 2 órakor hivata a király Guizot és Duchatel urakat, kik társaikkal együtt, hoszas tanácskozvány után léptek le. 4 órakor jelentette a király Páris parancsnokának a miniszterek elbocsátását. Az új minisztérium elnöke Molé volt. 7 órakor este. A seregek parancsot kaptak laktanyáikba visszatérésre, 8 órakor este ismét egy népesapat fáklýasan a marseillaise dallása közben, mellybe egyrosszul reesgetett trombitabang vegyült, a város belsejéből a palais royal s tülleriák felé vonult, honnan azonban felállított sorkatonaság által visszaszorítottatt. Az öröm mindenütt nagy volt, a házak mind kivilágítattva; mindenjöl látszék folyni, a keblek ismét szabadon lélekezének, az elégületlenség St. Martin részben csak egyes pontokon mutatkozék még, midőn hirtelen egy szerencsétlen esemény új olajat öntött a még el nem oltott tüzre. Nagy népsokaság

vonult 9 1/2 óra tájban a külügy-minisztériumi palotához, hol Guizot lakik, a kapucinus téren, macskazenét adandó a gyűlöletes férfinak. A tolongás rendkívüli volt. A palota előtt fölállított katona zászlóalj komolyan fenyegette gondolván magát, minden előleges folszólitás vagy figyelmeztetés nélkül egyszerre csapatosan tüzelt a sűrű tömegre, ugy hogy ebből számosan, kik majd a löfögyverek torkolata előtt állottak, megöltek, vagy súlyosan megsebesítettek. Később azt hírlék, mikép a tüzelésre parancsot Bugeaud tábornok adott, ki az egész katonasági mozgást vezérlé, s ki épen félóra előtt érkezett a palotába. A sokaság hajlott, mikép a vészhozó parancs magától Guizottól vagy Bugeaud s Guizottól származott. Elég a dologhoz, hogy e csapatos lövés után első pillanatban mindenki futásnak eredt, miután számosan néhány perczig a nagy esőtől igen nedves és sáros földre buktak. De futótüzkint terjedt csakhamar a vészteljes hír egész városban, egyes menekültek, részint sebesültek elbeszélék e gyászesetet öszszegyűlt csoportoknak s rögtön iszonyu fokra hágott az ingerültség. Azon körülmény, hogy a hivatalosnak tartott Moniteur Parisien nem jelentett többet, mint hogy Molé gróf a királyhoz hivatott a nélkül, hogy az új kabinét-alakításali megbízást említené, nagyon rossz hatást lón: a fenálló állapot legtulzobb ellenei hangosan kiáltozák, mikép mind ez csak komédia s ámtás, hogy Guizot nem is lép le, s igen sok helyütt leghevésb kiáltások hallatszottak maga a statuszó ellen is. Pár perc alatt valamennyi kávéház kiürült, s a nép seregese a kapucinus-térre özönlött. Minden oldalról hangzott a „fegyverre!” kiáltás. Maga a nemzetörsgé is átkozódásra fakadt e megbocsáthatatlan mérszárlás ellen; minden kész volt viaskodásra s torlaszokhoz s maga városrészebe sietett. Számos újabb torlasz emeltek, s itt leheteti iszonyattal látni, milly kemény fogai vannak a párisi népek. Például a Delessert család palotája előtt, Montmartre utczában, pillanatok alatt öszszeroombolták, mintha üvegöl lett volna, a bejárás kapu súlyos vas foglalyányát s két arra haladt kocsit felöntötték, a kövezetet felszaggatták, s öt perc alatt már jelentékesé vált a látvány. Egy nemzetörsgéi tiszt lebeszélte öket, mielőtt még bevégezték művöket, s ök a kocsikat ismét felállították, de mihelyt a csapat elvonult, ismét földre borították azokat s becseletes torlaszt emeltek. Majd egész éjen át dolgoztekék a nép előre s tervet és előkészületekkel magának egy általános, véres zendülésre, melly más nap valóssággal be is következett.

A királyi engedélyek már későn érkeztek. A csatázást 24kén korán reggel megkezdék az utcákon, mellyek tele voltak torlaszokkal s az terjesztők terve hitelesebben folyt. A király lemondása unokája részére el nem fogadtattott, lázaszó proclamatiók jelentek meg; déltájban a tülleriák palotája borzaszó jelenetek s vandál tetek színhelyévé lón. A palotát sorkatonaság, helyhatóság örök, vincennesi vadászok és patantyusság védelmezék. A sorkatonaság állítólag itt is vonakodott tüzelni. A vincennesi vadászok s párisi hatóságörök s a patantyusság egy része tüzeltek. Itt, hallomás szerint, valóságos mérszárlás ment véghez. Elkeserült viaskodás után, mellyben a helyhatóság örög majd egészen levágotott, a nép a palotát végre hatalmába kerítette, mellyet azonnal egészen felölt a öszszes butorzatot elégette. Onnan a romboló zendült a palais royalhoz mentek, mellyet szinte feldúltak s butorait elhamvasztották; hasonló cselekedtek a külügyminisztériumi lakkal is. A királyt mindenütt keresték, de nem találhatták s shire futván hogy Vincennesbe menekült, oda siettek utána felbőszülten halálra keresők az ősz fejedelmet.

Strassburgban, mihelyt a republicanus kormány-alakulást megtudták, a megyei igazgató s városi főbiró letétezt, s helyökbe az ellenzék vezérei lettek igazgatókká Lichtenberger ügyvéd főnöksége alatt, kik aztán egy nyilatkozványt intéztek Strassburg polgáraihoz, mellyben a körend s béke-fentartásért kezeskednek s gyümölcsöket ígérnek a forradalomból, mellynek hajnalpirja rájok viradt.

Páris febr. 25. Belügyminiszter a megyekormányzókhöz: A republicanus kormány megalakult. A nemzet meghivatik az alkotvány szentesítésére. Nyuljanak a szükségés rendszabályokhoz, miszerint a kormány s nép közremunkálása által köznyugalom biztosíttassék. Tudósítsanak minél hamarabb a kedélyek hangulata s az önk által tett intézkedések felől.

Páris febr. 25. délutáni 2 órakor. Hadminister a tábornagyokhoz. Az ideigleni kormány nevében tábornagy Subervic a hadminister parancsolja a tábornagyoknak, hadosztályi s osztályi parancsnokoknak, maradjanak állomásaikon, szemléltartsanak a seregek fölött sa fegyelmet és rendet a hadsereg minden testületében tartásuk fen. (Folytatjuk)

29ik szám.

†Néhai idősb Schedius Lajos, k. tanácsos és k. egyetemi tanárnak hátrahagyott, több ezer különféle tudományu munkából álló könyvtára az örökösök kívánatához képest f. eszt. márt. 21kán Pesten, váci-utcában 14d. sz. a. ház 2ik emeletében közárverés útján készpénz-tus huszadikán Pesten, váci-utcában 14d. sz. a. ház 2ik emeletében közárverés útján készpénz-

É R T E S Í T Ó.

1848. fizetés mellett el fog adni. A könyvek jegyzéke Eggenberger és fia könyváruességében megtekinthető. Ugyanaz alkalommal többnemű szobabutorok, tüllörök, órák, ruhák s effélék szinte árverezendők lesznek.

Szerkeszti Helmecey Mihály. — Nyomatik Trattner-Károlyi betűvel, uri-utca 453. szám.